

SBI PEN. ASSN.'S SAMVAD

स्टेट बँक पेन्शनर्स असोसिएशन (मुंबई सर्कल), पुणे यांची गृहपत्रिका

Price Rs. 3/-

संवाद

मनामनांचा मेळ जुळावा । द्वेषाचा लवलेश नसावा ॥
सादासी प्रतिसाद मिळावा । वाद नको संवाद असावा ॥

Vol.-3

Issue - 9

मार्च - २०११

March 2011

संपादकीय

प्रिय सभासद मित्रांनो,

'संवाद'चा फेब्रुवारी २०११ चा अंक काही तांत्रिक अडचणीमुळे दि. २५ फेब्रुवारी ऐवजी दि. २८ ला पोस्टातून रवाना करावा लागला. बऱ्याच जणांनी अद्याप फेब्रुवारीचा अंक अद्याप मिळाला नाही अशी विचारणा केली म्हणून हा खुलासा.

वर्षभर अर्थजिज्ञासा आणि फेब्रुवारी-मार्चमध्ये 'करजिज्ञासा' हे आता ठरलेले आहे. निवृत्तीवेतनात वाढ व्हायची तेव्हा होवो. महागाई मात्र आता कायमची बोकांडी बसली आहे. साध्या दुधाची गोष्ट घ्या. एकेकाळी दिवाळीच्या आसपास दुधाचे भाव खाली आलेले असायचे. (निदान काही काळ तरी) पण आता मात्र 'वाढता वाढता वाढे भेदिले शून्य मंडळा'. दूध काय, पेट्रोल काय आज तरी परिस्थितीला शरण आहोत हे खरे. अर्थसंकल्पात क्योज्येष्ठता ६५ वरून ६० वर आणण्यात आली आहे. करसवलतीची मर्यादा १०००० ने वाढवली आहे. ८० वयाच्यावर रिटर्न भरण्याची गरज नसणार. ज्या काही सवलती मिळणार आहेत त्यांचा लाभ सर्वांना लाभो. (तोही निरोगीपणे जगून) ही नव्या आर्थिक वर्षांभानिमित्त शुभकामना.

दि. २७ फेब्रुवारी हा कविवर्य कुसुमाग्रजांचा जन्मदिवस जागतिक मराठी दिन म्हणून साजरा केला जातो. यंदाचे वर्ष म्हणजे कविवर्यांचे शताब्दी वर्ष. आपल्या मायमराठीची काय अवस्था झाली आहे ते तात्यासाहेबांनी व्यथित अंतःकरणाने, भेदकपणे नोंदवले आहे. प्रमाणमराठी, शुद्ध मराठी म्हणजे काय हा वाद सतत चालू असतो. आम्हाला एक प्रश्न विचारावासा वाटतो तो असा की आपण निदान मराठी आहोत. महाराष्ट्रीय आहोत म्हणजे नेमके काय आहोत? माध्यमांनी बिघडविलेली मराठी भाषा हा चिंतेचा विषय आहे. विशेषतः तरुण पिढी मराठी भाषा कशी आणि कोणत्या स्वरूपात वापरणार आहे? एके काळी संस्कृतभाषा देवे केली। प्राकृत काय चोरापासून झाली?

असा प्रश्न विचारला गेला होता. पण आज मात्र 'भाषासमृद्धी'च्या नावाखाली होणारी अमराठीची घुसखोरी खपवून घेतली जात आहे. साधे सोपे मराठी शब्द असताना ते कटाक्षाने वापरले नाहीत तर आपण नावापुरतेच मराठी भाषिक राहू काय अशी शंका वाटू लागते. 'बहु असोत सुंदर संपन्न की महा, प्रिय आमचा एक महाराष्ट्र देश हा' अशा ठिकाणी माझिया मराठाची बोलू कौतुके। परि अमृतातेही पैजा जिंके। ही ज्ञानेशवाणी तरी खरी कशी करणार? अमृताचा कोकाकोला केल्याचे पाप आपणाकडून घडू नये ही अपेक्षा.

सध्या सर्वत्र चेंडूफळीज्वर पसरल्याचे वातावरण आहे. विश्वचषकावर आपल्या देशाचे नाव कोरण्याची अहमहमिका चालू आहे. भारताचे नाव त्या चषकावर यावे असे कोणास वाटणार नाही? कला, क्रीडा यांचे हे वैशिष्ट्यच असे की त्याचा आस्वाद घेताना तावत्कालतरी प्रेक्षकाला सुखदुःखाचा विसर पडतो. शेवटी जो सर्वोत्तम संघ तोच विजयी ठरतो. आपण आपली खिलोवृत्ती खेळापुरतीच न ठेवता दैनंदिन जीवनातही ठेवली तरी मग 'सुखा काय उणे?'

८ मार्चला महिला दिन. 'न स्त्रीस्वातंत्र्यमर्हति' पासून आता महिलांना ३३ पासून ५० टक्के आरक्षण येथपर्यंत प्रगती झाली. राष्ट्रपती पदापासून गावच्या सरपंच पदापर्यंत महिला समर्थपणे काम करतात. पण एवढ्याने भागले असे नाही. निसर्गतःच असणारे भेद स्वीकारून महिलांना मनापासून बरोबरीने वागवण्याची मानसिकता केवळ कायदा करून निर्माण होणार का? (जाता जाता अमर कोशात पुरुष वाचक फक्त ५ तर स्त्रीवाचक ११ हून अधिक आणि विशेष वर्णनपर ५० शब्द आहेत.)

- श्रीधर विश्वनाथ सहस्रबुद्धे

-९८२३२८५३९०

युनिट वार्ता

पुणे युनिट -

आपले पुणे युनिट व 'सॅमसन सॅम्युअल प्रेमी मंडळ' यांचे संयुक्त विद्यमाने आपल्या सभासदांसाठी एक मोफत वैद्यकीय चिकित्सा शिबीर दि. ९ फेब्रुवारी २०११ रोजी सह्याद्री हॉस्पिटल, पुणे येथे आयोजित केले होते. आपले दिवंगत ज्येष्ठ सभासद सॅमसन सॅम्युअल यांचा ९ फेब्रुवारी हा स्मृति दिन. दरवर्षी या दिवशी यानिमित्त आपल्या बँकेतील त्यांचे जुने सहकारी कांही ना काही सामाजिक उपक्रम करतात. गेल्या वर्षीही असेच वैद्यकीय चिकित्सा शिबीर असोसिएशनने सॅमसन सॅम्युअल प्रेमी मंडळाच्या सहकार्याने आयोजित केले होते. या वर्षीच्या शिबीरात रँडम शुगर लेव्हल, बी.एम.आय., बी.पी. व पी.एफ.टी. इत्यादी तपासण्या सह्याद्री हॉस्पिटलच्या तज्ज्ञ डॉक्टरांकडून करून घेऊन त्याबाबत वैद्यकीय सल्ला सभासदांना व त्यांच्या कुटुंबीयांना देण्याचा उपक्रम करण्यात आला. या शिबीराचा लाभ जवळजवळ ७० सभासदांनी घेतला. या वेळी आहारतज्ज्ञ सौ.मालविका करकरे यांचे वयोमानानुसार ज्येष्ठांचा आहार कसा असावा या विषयावर मार्गदर्शनपर व्याख्यान झाले. डॉ. हिरेन निरगुडकर यांनीही यावेळी मार्गदर्शन केले. हे शिबीर यशस्वी करण्यामध्ये सह्याद्री हॉस्पिटलमधील डॉ.समीर कुलकर्णी व त्यांचे सहकारी डॉक्टर्स व स्टाफ यांची मोलाची मदत झाली. ह्या कार्यक्रमाचे यशस्वी आयोजनात सर्वश्री मधुकर सरदेशमुख, गणेश गुर्जर, प्रदीप कुलकर्णी, अरुण पाटणकर व चंद्रकांत कुलकर्णी इ. कार्यकर्त्यांचे सहकार्य मिळाले.

- चंद्रकांत कुलकर्णी, सेक्रेटरी (पुणे युनिट)

स्टेट बँक पेन्शनर्स स्नेहमंडळ, पुणे -

स्नेहमंडळ, पुणे यांचे तर्फे दि. १३ जानेवारी २०११ रोजी पुणे येथील निवारा वृद्धाश्रमाच्या सभागृहात श्री रावेतकर आणि त्यांचे सहकारी यांचा सुगम संगीताचा सुरेख कार्यक्रम संपन्न झाला. श्री.रावेतकर यांनी गाण्याचा छंद ते नोकरीत असतांनाच जोपासला व त्यावेळी अनेक बक्षिसेही मिळवली. निवृत्तीनंतर त्यांनी जाहीर कार्यक्रमास सुरुवात केली. लोकप्रिय भावगीते, चित्रपट गीते व हिंदी भजने त्यांनी यावेळी सादर केली व उपस्थितांची मने जिंकली. या कार्यक्रमाचा लाभ १५० सभासदांनी घेतला.

- मधुकर सरदेशमुख, सचिव, स्नेहमंडळ, पुणे

वर्धा युनिट -

आपल्या असोसिएशनच्या वर्धा युनिटची वार्षिक सर्वसाधारण सभा १३ फेब्रुवारी २०११ रोजी वर्धा येथील स्टेट बँकेच्या इमारतीमधील तळमजल्यावरील जागेत आयोजित केली होती. नागपूर झोनल सब्-सेंटरचे सेक्रेटरी श्री.जयंत वकील हे विशेष

निमंत्रित म्हणून उपस्थित होते. अध्यक्षस्थानी श्री.प्रमोदकुमार, मुख्यप्रबंधक, वर्धा शाखा, हे होते. सुरुवातीला युनिट सेक्रेटरी श्री.रोटकर यांनी उपस्थित सदस्यांचे स्वागत केल्यावर मान्यवर श्री.प्रमोदकुमार व श्री.वकील यांचा पुष्पगुच्छ देऊन सत्कार करण्यात आला. त्यानंतर गतवर्षभरात दिवंगत झालेल्या सभासदांबद्दल, तसेच श्री.वकील यांच्या पत्निचे निधनाबद्दल दुःख व्यक्त करून सर्वांना श्रद्धांजली वाहण्यात आली. त्यानंतर सचिव श्री.रोटकर यांनी युनिटचा वार्षिक अहवाल सादर केला व वर्षभरात सदस्यांच्या समस्या सोडवण्यासाठी केलेल्या प्रयत्नांबद्दल माहिती दिली. यानंतर श्री.वकील यांनी उपस्थितांना मार्गदर्शन करून सभासदांचे विविध प्रकारचे प्रश्न सोडवण्यासाठी नागपूर झोनल सेंटर कशाप्रकारे पाठपुरावात करीत आहे याबद्दल माहिती सांगितली. त्याच बरोबर प्रलंबित कोर्ट-केसेस व सुधारित मेडिकल बेनिफिट स्कीम संबंधित माहिती देऊन, आपले प्रश्न सोडवण्याकरीता वेगवेगळ्या स्तरांवर फेडरेशन करीत असलेल्या प्रयत्नांची माहिती सांगितली व लीगल फंडाला सढळ हाताने मदत करण्याचे आवाहन केले. वर्धा युनिटच्या कार्याची त्यांनी मुक्तकंठाने प्रशंसा केली. त्यानंतर अध्यक्ष श्री.प्रमोदकुमार यांचे भाषणात त्यांनी पेन्शनर्स असोसिएशन करीत असलेल्या कामाची स्तुती केली व सर्वांसाठी सदिच्छा व्यक्त केल्या. श्री.दीक्षित ह्यांनी आभार प्रदर्शन केल्यावर कार्यक्रमाची सांगता झाली. सभेला ७०-८० सभासद उपस्थित होते.

- अ.दा.रोटकर, सचिव, वर्धा युनिट

Solapur Unit :

The Annual General Meeting of our Solapur District Unit was held on 7th January 2011 under the Chairmanship of Shri.B.V.Kulkarni, President of the unit. The meeting started with 'Isha-Stavan' sung by Shri.D.R.Bendre, Mrs.Bendre and Smt.Tamane. Shri.N.S.Ambuse, Asstt. Secretary, welcomed all the Pensioners and Family Pensioners. About 140 members were present.

Then, Shri.M.W.Deshpande, Vice-President of the Unit, read out the names of the deceased members who have passed away during the year. Two minutes silence was observed to pay homage to the departed souls.

The following members were felicitated who have completed 75 years of age by offering them Shawl, bouquet & a coconut at the hands of Shri.B.V.Kulkarni, President of the Unit.

- 1) Shri. N.M.Sirdeshmukh;
- 2) Shri. R.M.Salunke;
- 3) Smt. Kore

Felicitations -

1) Shri.Subhash Javalekar was felicitated at the hands of Shri.P.J.Kore, a senior member, for his meritorious service in the field of 'Blood Donation', in recognition of which he has been appointed as a Secretary of Maharashtra Association of Blood Banks for two years.

2) Shri.Shashikant Lavnis was felicitated for his achievements in the field of Drama as 'Best Director', 'Actor' in various dramas. Recently, he was awarded "Natya Mandar Puraskar" by Akhil Bharatiya Marathi Natya Parishad, Mumbai" for outstanding performance and social work.

3) Shri.Bhong was felicitated for his election as 'President of Rotary Club' of Kurduwadi. He has done social work for poor people/students etc., through Rotary Club activities.

4) Shri.Chavan was felicitated for his social work to the poor people/students in Kurduwadi and nearby villages.

5) Shri.A.S.Pujari was felicitated for getting a first prize from Mehta Marathi Prakashan for best reader.

6) Shri.R.M.Kulkarni was felicitated for his social/religious work. He donated Rs.51,000/- to Gajanan Maharaj Sansthan, Soregaon near Solapur.

7) Shri.A.R.Deshpande was felicitated for completion of Diploma in Naturopathy from Nashik.

After these felicitations, Shri. M. W. Deshpande highlighted in detail the progress of the Unit i.e. increase in membership, other social work, cultural programme arranged by the unit with the help of Shri.Lavnis and Patil. He created family atmosphere in his speech which was liked by all the members.

Shri.Bendre, Treasurer, placed the financial statement before the house which was approved unanimously. He appealed all the members to pay yearly contribution of the Unit.

Shri.T.M.Patil, Secretary of the Unit, apprised the unit's achievements during the year i.e. settlement of Family pensioners' cases and other critical cases. Further, he apprised the house about recent changes made in the SBIRE Medical Benefit Scheme, latest developments about

pending court cases, Collection of Unit towards the Legal Fund etc. and appealed to contribute more for Legal Fund of the Association to fight court cases. He added that the Dispensary was opened on 1st December 2010 at Balives Branch, Solapur and told that the timings of the dispensary were fixed as under - (Three days in a week)

Wednesday : 2 p.m. to 4 p.m.

Friday : 2 p.m. to 4 p.m.

Saturday : 4 p.m. to 6 p.m.

Since the above timings are not convenient for the pensioners, it was decided to request the Bank to change the same to suit the pensioners and family pensioners.

Shri.K.R.Lavnis and Shri.K.N.Sabnis spoke on the occasion and appreciated the work and overall performance of the unit.

Shri.B.V.Kulkarni in his presidential speech appreciated and reviewed the performance. he wished all the members best wishes for New Year and Makar Sankrant.

Vote of Thanks was offered by Shri.L.D.Jagtap for assistance/co-operation from Local Management, Award Staff Union, Supervising Staff Association as also from P&HRD Section of Pune Zonal Office, the Committee Members of Zonal and Circle Association.

The meeting was concluded with 'Pasayadan' by Mrs.Bendre, Smt.Tamane & Mangalwedhekar.

- T.M.Patil, Secretary,
Solapur Unit

विनोद

मदन : मीने, मी तुझ्या घरी गेलो होतो. आता आपले लग्न होईल असे वाटत नाही.

मीना : नको रे असे बोलूस. तुला असे का वाटते. बाबा तुला भेटले का?

मदन : नाही, तुझी लहान बहीण भेटली.

- भरत जैन, नाशिक,

How to use HRMS Portal

Bank has now extended this facility to all the pensioners who want to see details of the amount of pension credited every month to their pension account and view & print the 'Pension Slip', as also to furnish to the Bank the details of Investments made during the year to enable the Bank to decide how much Income-tax is to be deducted from the amount of pension, the PAN Number, the DA Circular issued by the Bank for pensioners etc. The PAN number is a must for all as per Govt. directives. Please see the information on page No.5 of SAMVAD for February 2011.

Of course, this facility of "Access to HRMS Portal" will be more useful for those who are having computer and internet connection at their residence. Now a days, many children/grand children of pensioners are having computer & internet facility at residence which can be used by pensioners themselves. Only thing is that one should know how to operate computer or **inclination to learn the operations of Computer / Internet etc.** For information of pensioners we give hereunder the information about "How to access our own 'Pension Account' on HRMS portal". This information has already been given by the Bank in 'Second Innings' issue for the quarter ending December 2010. We give below the detailed instructions in the matter.

Step 1 : Open the browser (programme to access internet) like Internet Explorer, Mozilla Firefox etc. Thereafter, type following in the address bar - **https://hrms.onlinesbi.com** and press 'Enter' key on the key board. If HRMS portal is not accessed, you may try the following address.

https://hrms.onlinesbi.com/irj/portal

Step 2 : Now you will see 'Log-in' page on your computer screen. Please type your Provident Fund Index number (without leading zeros) as your User-Id. Then type 'sbi123' as your password in the 'Password' box. Please ensure that you have typed 'sbi123' in smaller case. Then please click/press on 'Login' box below to get access to your personal account on HRMS portal. Now you will see your own "Home Page" on the computer screen.

Step 3 : After 'first' successful login, please change your password, as per your choice (more than 8 characters), by using appropriate option on the Home Page. Please note to remember your new 'Password' to access HRMS portal in future.

Now, you are ready to get access to 'Your own Home Page' on HRMS portal any time. Then click on "Pensioner Self Service" button to update your personal information therein.

On getting access, please update the information in the menu on the left -"Current Communication Details". Enter all the required information in the given fields therein and save the same by clicking on 'submit' button below.

Thereafter, click on the menu "Enter PAN Number" (it is already filled in by the Bank) and update (if it is incorrect) or fill in, (if not given) and save your PAN Number.

Then you can see your "Pension Slip", the "DA Circular" by clicking on the respective menu on the left. You may also print the 'Pension Slip' for your personal record.

Once you are used to access your HRMS account, you will come to know how it is easy to get information on your computer at home.

If any body has any difficulty, please contact your pension paying branch and ask the concerned clerk / officer to solve the problem. You may also contact the undersigned to get clarification in the matter, if required.

- R.N.Lalingkar (9822107988)

Important messages on HRMS Portal meant for Pensioners are reproduced hereunder.

IMPORTANT MESSAGES

Investment Declaration Form is available in HRMS Portal. Kindly check the correctness of your investment filled in IDF & fill in the Investment Declaration Form positively by 15th March, 2011. Also please ensure all your 4in1/3in1/2in1 & entertainment reimbursement be claimed and approved by 15th March 2011. After 15th March 2011 these services will not be available

2. IT Act does not permit an employer to take into consideration advance tax, as this is neither a recovery nor a deduction. Accordingly, it has been decided that Advance Tax paid directly will NOT

be taken into consideration while calculating TDS on salary and pension.

IMPORTANT: As and when an employee / pensioner logs in HRMS portal & opens Investment Declaration Form the investment details maintained in the IDF will automatically get transferred under the ID of the concerned employee / pensioner and will be deemed that the concerned employee / pensioner proposes to make that particular investment. Kindly correct all the entries in IDF as soon as you log into it.

3. As per e- Circular P&HRD Sr. No. 379/2007-2008 dated 27th September 2007, It is mandatory for all the officers/employees(including contract officers) to get their Permanent Account Number (PAN) issued by Income Tax Department, irrespective of whether they are Income Tax assessee or not.

Please check that your PAN No. is made available in HRMS Portal. If available please check whether it is valid and correct. Non-availability of PAN No. or invalid / incorrect PAN No. will attract the highest tax slab rate as applicable to salary & pensions from this Financial Year, as per Section 206 AA of IT Act. No refund or adjustment will be possible once the TDS is deposited with IT Department.

4. IBI/SBI Pensioners Investment Details Submission :

A. Pensioners can update their investment details through "Pensioner self service" or they can submit their investment details to their pension paying branch for updation in HRMS portal.

B. Branch managers/officers of pension paying branch can now submit INVESTMENT DETAILS on behalf of IBI/SBI pensioners of their branch through "Manager Self Service" under HRMS portal.

5. IBI/SBI Pensioners Life Certificate Updation :

A) Pensioners are requested to submit their Life certificate to their Pension paying branch for updation in HRMS system.

B) Branch Manager/Officers of the pension paying branch can now submit LIFE CERTIFICATE of IBI/SBI pensioners of their branch through "Manager self service" under HRMS portal. In case of any guidance please get in touch with the circle HRMS team / respective OAD etc.

अभिनंदनीय

आपले सभासद श्री. प्रकाश कृष्णाजी जोशी यांचा यंदाच्या प्रजासत्ताक दिनी पुणे महानगर पालिकेतर्फे समाजसेवेसाठी गौरविण्यात आले. प्रकाश जोशी हे धनकवडी येथे रोज सायंकाळी ६ ते ७ या वेळेत ज्येष्ठ नागरिकांसाठी मुद्राशास्त्र, ॲक्युपेशर, शारिरीक शिक्षण, योगासने, प्राणायाम, हास्ययोग, सामुहिक भजन व प्रार्थना इ. विनामूल्य शिकवीत असतात.

पूर्वीही श्री. जोशी यांना १९९९ मध्ये मुंबई वृत्तपत्र लेखक संघाचे 'विशेष पत्ररत्न पुरस्कार' २००२ मध्ये डोंबिवली येथील महाराष्ट्र साहित्य मंथन संस्थेतर्फे 'समाजरत्न' पुरस्कार मिळाला होता.

श्री. जोशी यांचे असोसिएशन तर्फे हार्दिक अभिनंदन!

- सेक्रेटरी

एक किरण आशेचा

अंधारामध्ये त्या बगळ्यांनी

धवल रूप सूचित केलं

विश्वास अजूनी जिवंत आहे

आश्वासक असं बळ दिलं ! ॥१॥

वेळ गेली तरीही एक

अनुभव पाठीशी उभा आहे

चुकाच घडल्या नाही तर मग

सुधारण्यास वाव कोठे आहे ? ॥२॥

समर्थन केलं तरीही उणे

असे काहीसे झाले आहे

आपण अपुली फसगत करून

हाती काय लागणार आहे ॥३॥

म्हणून काय हार मानणे

हातावर हात बांधणे आहे ?

चर्वित- चर्वण करण्यापेक्षा

पर्याय शोधणे रास्त आहे !

- संतोष गोरे, अहमदनगर

भ्रमणध्वनी - ९८२२०७९९६०

Mind Over Matter Faith & Prayers

Doctors have long recognized that placebos can help patients feel better. When a homoeopath feels that there is no need of medicine but the patient insists for one, blank globules are given and the patient responds to the treatment. The doctor-patient relationship, plus the expectation may some times be enough to chain the patients brain, body & behaviour. In my childhood, we had so much faith in Dr Redkar that his mere examination while passing by our house and doses for a day or two brought quick cure to one and all.

Recently the review on effects of placebos was published in Lancet, UK. Researchers cite studies where patients with Parkinson's disease were given dummy pills. That led their brains to release dopamine, a feel good chemical, and also resulted in other changes in brain activity. Linda Blair, psychologist and spokeswoman for the British Psychological Society said that, "It's not that placebos or inert substances help,.....people's belief in inert substances help".

A Boost to Morale

When a businessman in deep debt was sitting on a park bench, wondering if anything could save him, a lunatic posing as John D Rockefeller, gave him a cheque within an understanding that the amount will be repaid after a year. The businessman decided to put the cheque in his safe with an intention of cashing at a later date, if required. With renewed optimism, he negotiated better deals and extended terms of payment. He clinched several big deals and within a few months, he was out of debt and making money once again. The new faith in recourse to money if needed and self-confidence brought to him the success. Seed of confidence sprouts from our mind.

The Germ of Success lies in Will Power

Paramahansa Yogananda said 'Anxious, nervous actions do not draw the power of God; but continuous, calm, powerful use of the will shakes the forces of creation and brings a response from the Infinite; 'Will that has been battered by difficulties becomes temporarily paralyzed. The resolute man who says, "My body may be broken, but my head of will power remains unbowed", demonstrates the greatest expression of will.'

One must believe in what he prays for and it is necessary to pray persistently. You have within you the power to accomplish everything you want; that power lies in the will. This requires concentration and to have time to be alone. To the extent possible we should remain in good company when we are not alone, to develop will power. 'If you want healing by God's power, seek the company of those who strengthen your faith & your will.'

Mahatma Gandhi observed, 'Men often become what they believe themselves to be. If I believe I cannot do some thing, it makes me incapable of doing it. But when I believe I can, I acquire the ability to do it even if I did not have it at the beginning.'

You are the Maker of Your Destiny

Meditation technique dissolves old stress i.e. impurities in the thinking process. Gradual dissolution of old stresses removes the unconscious emotional burden of the past thus contributing to

sustained optimum use of the mind power. A busy person should do meditation as it saves time by increasing dynamism, efficiency and capacity to be happy.

As Maharishi Mahesh Yogi says, the average person is 'like a millionaire who has forgotten his wealth and position and goes begging in the street'. The analogy implies that every one has natural capacity to have access to full creative intelligence.

Albert Einstein emphasized the need of expanding individual awareness by saying, 'A human being is part of the whole, called by us "universe", a part limited in time and space. He experiences his thoughts and feelings as some thing separate from the rest – a kind of optical delusion of his consciousness. This delusion is a kind of prison for us..... Our task must be to free ourselves from this prison by widening our circle of compassion to embrace all living creatures and the whole nature in its beauty'. Meditators 'find a progressive increase in the speed and spontaneity of the fulfillment of their desires'. Average person uses only five, ten, or 15 percent of his capacity.

As Paramhansa Yogananda quoted above said you have the power to accomplish any thing you want; an individual can make optimum use of the mind power to make his destiny.

ANSWERED PRAYERS

Paramahansa Yogananda advises that we should go on praying unceasingly. Our duty is to bring our need to God's attention as son of God and wait patiently. Take the thought in deep meditation every night and pray with all determination. Legitimate desire will fructify.

First, the mind receives the suggestion. Then the Divine impregnates the mind with this power. Finally the brain releases the life energy....It is necessary first to learn the right method of meditation; then you can apply its divinely empowered concentration.....to help you in any..... difficulty'. 'Pray until body and mind are completely subjugated; then you will receive God's response. I (i.e. Yogananda) constantly find my slightest wish is answered.

Prayers should be for legitimate desires. The best prayer is 'I will use my reason, and work with determination, but guide thou my reason, will, and activity to the right thing that I should do. "Before you seek a job, or sign a contract, or do anything important think of that Power'. You are certain to receive God's presence to guide. Intuition will guide you.

Conclusion

The meaning of the word meditation in English does not suggest the right type of meditation as it can be interpreted in different manner. It means dhyana, the seventh of the eight Sutras mentioned by Patanjali in Yoga Sutras; Yoga means union with God. The real meditation should be learnt from an authorized teacher or guru. It is a breathing technique called 'Soham' & chanting Aum in a proper manner. There are further advanced techniques also. When legitimate unconditional prayers are made with full faith unceasingly these are answered and the person can achieve fruits to shape destiny as desired.

- S V Naik, Mumbai
Cell No. 09821127616

This is the day.....

I was returning home one late afternoon, after paying a condolence visit to a very old school friend of mine. A friend of more than five decades, and like me, still enthusiastic for movies, books, stamps collecting, first day cancellations covers, and going for long walks, though now in our mid sixties we take more breaks sitting on the seashore, at Shivaji Park, Chowpatty.

As I stepped out of my friend's house, it started raining, I then realized that I had left my umbrella in the train. I had no choice but to walk the distance to Matunga station, with hardly any shelter to stand under. It's a good ten minutes walk to the station, and the road had become wet and slippery, I had to walk real slow, for a fall would surely mean a couple of broken bones. I was quite wet by the time I entered the station, and as there was still time for the train to arrive, I decided to board the compartment immediately after Motorman's cabin, for at Borivali station on the west, the Auto and the Bus stand are just next to the station.

I boarded the train, and after finding a window seat I noticed, that it had stopped raining. Two elderly men were seated opposite me, and a young man with a brief case sat next to me. The two elderly men were discussing loudly and analyzing the Share markets, whilst the young man opened his briefcase took out a note book and pen and was filling the pages with some Holy name. The train compartment was quite empty, and a few schoolboys and collegians, were standing near the door. A little later I noticed, there was silence in the compartment, and I could hear the rhythmic sound of the train, one of the share bazaar analyst was busy with the beads in his hand, and the other reciting quietly from some holy book. Perhaps they took a clue from the young man with the briefcase.

Between Jogeshwari and Goregaon stations the train halted. The people standing near the door of the compartment, rushed into the compartment screaming "Murda, Murda". All the people seated into the compartment got up and rushed to the far end of the compartment. I did not leave my seat, even though I could hear some voices calling me to come back. The train came to a halt, and two railway porters lifted a stretcher

with a body covered with a white sheet, and placed it inside the compartment. The train then continued its journey. I walked up to where the stretcher was placed and requested one of the railway porters to let me see the face of the victim. The porter hesitated, but I then pleaded, that, if the victim was known to me I would inform his or her relatives. The porter obliged, the victim was a young man well groomed and looked educated. I stood there for a minute and prayed to the Lord, that, the soul of the departed REST IN PEACE, and to give courage and strength to his near and dear ones when they get the shocking news.

The train then halted at Goregaon station and the two porters then took away the body. Everybody then came back and occupied the vacant seats. The two elderly share bazaar analyst took the seats opposite me, a young collegian now sat between me and the man with the briefcase. As the train moved on, the man with the briefcase made a cruel remark "Piyaa Hoga", the two analysts adding further "His family will now go a begging on the streets." I now made it a point to butt in, and asked them, if they too had drinks with the victim. My remark seemed to have rubbed them at the wrong end, the man with briefcase stood up and rushed at me, what do you mean by that remark?, we are in the train, how could we have drinks with him? Are you blind? Can't you see we are praying, and do not indulge in vices. You better apologies or I will give you a bloody nose. Not being deterred by his wild threat, I questioned him, if you were not with the victim, how could you say that he was drunk? At this point the young collegian stood up, placed his bag on the seat, and held both the hands of the antagonist in a tight grip, and said to him, the victim could be sick, worried, threatened, pushed, or was crossing the railway lines. How could you condemn a dead man who cannot defend himself? If you are so God fearing, how come you criticize and condemn God's creation. As the odds were now even, the man with the briefcase took a hasty retreat. The collegian then asked me, "Sir, were you not afraid to see the cut up body of the victim?" Yes, I was, I replied. I have relatives, friends, colleagues, neighbors, living between Churchgate to Virar, and had the victim been known to me, then breaking the sad news to his near and dear ones, would have been my biggest anxiety.

I alighted at Borivali station, and I thanked the young collegian for his spirited support, and as soon as I stepped outside the station, it started raining very heavily. The rain God seem to be angry with me, for, as I, stepped out in the open, it would pour heavily. I walked to the bus stop, waited for a few minutes, but there was no bus in sight. I tried to hail an auto, but none cared to stop, I was soaking wet and shivering. I then saw an auto coming very slowly towards me, I called out "siddhivinayak", the auto stopped, I got in, and in a few minutes it stopped raining. I arrived at my destination, I placed a twenty rupee note in the rickshawala's hand, and I was surprised as he refused to accept the payment. At first I thought, he did not have loose change to give me. Sir, he said, I did not bring you to "Siddhivinayak", you brought me here, and I am grateful to you.

He then told me, that, his daughter was sick since long, and on more than two occasions she had requested him to visit Siddhivinayak temple and bring Lord Ganesha's Prasad. Today, Sir, you made it possible for me, I can take the Darshan, as well as, the Prasad for my ailing daughter. With folded hands, he once again thanked me, and walked towards the temple. I was now just a few minutes walking distance to my Home sweet Home, I looked up at the sky, will it rain before I reach home? I wondered. I then noticed a very bent old man with tattered clothes, a staff in one hand, and a plastic bowl in the other, soaking wet and shivering. I placed the twenty rupee note in his hand, and continued walking at a faster space, it did not rain, I finally reached home. I then wondered, was the rain God angry on me or teasing me?

After a hot shower, a dry set of fresh clothes, and a nice cup of hot coffee, I sat on my favorite rocking chair, and said to myself "Oh God! What an arduous day" and I then remembered my late Mother's favorite quote from the Holy Scriptures, "This is the day which the LORD has made, We will rejoice and be glad in it." I then reclined on my rocking chair shut my eyes and had my forty winks.

- M. E. Benjamin
Borivali (west)
☎ : 022-28998956

आनंद वेचला तर

बोटाच्या फटीतून आनंद निसटतो

वेचायला वेळ कुणाला असतो?

सर्वोत्तम आनंद ओंजळीतून सांडतो

माणूस परि आनंदाकरिता झुरतो।

सुगंधी पुष्पांचा श्वास दीर्घ घ्यावा

स्मित हास्याला प्रसन्न प्रतिसाद घ्यावा।

क्षण आनंदाचे हसत येतील

वेचले तर जीवनभर पुरतील!

वृद्ध मातापित्यांशी आत्मियतेने बोलावं

हृदयानं हृदयाशी हितगूज साधावं।

थरथरणान्या स्पर्शाला संजीवन मिळेल

आनंद वेचला तर जीवनभर पुरेल।

मोठेपण विसरून लहान बाळांशी खेळावं

स्निग्ध गालाचं कौतुके चुंबन घ्यावं।

बाळाच्या हास्यात आनंद निरामय सापडेल

वेचला तर जीवनभर पुरेल।

पत्नीला फूल सुगंधी घावं

समर्पणाचं तिच्या कौतुक करावं।

आनंद तिच्या मुखावरून ओसंडेल

वेचला तर जीवनभर पुरेल।

छंद प्रत्येकानं आपला जपावा

वृक्ष एकतरी आवडीचा लावावा।

संगोपनात नवनिर्मितीचा आनंद मिळेल

वेचला तर जीवनभर पुरेल।

सत्कार्याशी नातं आत्म्याचं जोडावं

निरपेक्ष योगदाने अंतःकरण झिजावं।

खारीच्या वाट्यातून 'सेतू' साकारेल

आनंद वेचला तर जीवनभर पुरेल।

संगीत आवडीचं निवांत ऐकावं

मनःशांतीचं द्वार उघडून बघावं

आत्म्याला तृप्तीचं समाधान मिळेल

आनंद वेचला तर जीवनभर पुरेल।

चांगल्या पुस्तकाचं वाचन करावं

कल्पतरुला सर्वोत्तम वरदान मागावं।

ज्ञान मनोरंजनाचा अक्षय खजिना मिळेल

आनंद वेचला तर जीवनभर पुरेल।

निसर्गाशी थोडं एकात्म व्हावं

चांदणं प्रसन्न पांघरून घ्यावं।

चांदण्यात अमृतकण ओंजळभर मिळतील

काळजीपूर्वक वेचले तर जीवनभर पुरतिल।

- पी. बी. भेंडे, पुसद, दूरध्वनी - २५५२२२२०९

AM I ANGRY?

Why riots take place? Why people beat each other? Why one gives 'Gali' to other? Why boss throws file on his subordinate?

This is expression of anger. What is Anger then? How does it arise? Anger is an emotion like other emotions such as anxiety, fear, insecurity feeling etc. Angered person justifies his act saying "His behaviour made me angry". "It is rubbish". "It is irritating". In fact, becoming angry is a reaction to the action/words/behaviour of other person. Some persons react by expressing displeasure, some by remaining silent, some by neglecting. Again, the displeasure is expressed by different people in different ways such as expression on face i.e. body language, shouting on the person, using bad words, throwing stones, beating the other person etc. majority of frictioned inter personal relations are the result of this anger. Most of the quarrels and fights are due to this anger. There are umpteen examples when for a trifling matter people create tense situation, kill each other.

How a person becomes angry? Anger, rage, irritation are the common feelings which arise in interpersonal relations. I feel comfortable when a person praises me, behaves as I desire, things happen as I expect. One always keeps some expectations from others such as he will agree to what one says, he will not resist, he will respect one, he will obey what one says, he will not get angry with him etc. When this does not happen, the other person does not agree with what I say, argues with me, uses unanticipated words, asks me questions the answer to which either I do not know or I do not want to give or he does not do as I expect, I feel that the situation will be difficult. At that moment frustration is set in me, I feel this is attack on me. An "insecure" feeling develops in my subconscious mind. To combat this attack, natural physical changes take place in human body. Adrenaline glands start secreting and create more energy to face the attack for which more oxygen is inhaled, increasing the speed of respiration. Due to this the body starts shivering.

This particular situation is the spate of anger. The increased energy is used for forceful response by speedy action, forceful words in loud voice. The energy may be used in throwing things, hitting the other person, hitting self. In family quarrels in villages, the oldies hit their foreheads in anger. The person in this condition may react in either or all of the followings ways, to give outlet to the anger.

1) In frustration, we will shout on the other like - "Shall I break my head before you"; or "Yes, you are right, I am wrong"; or "I am fool, you are wise", etc.

2) With loud voice he will make counter arguments, give reply. Angry persons talking in cabin, their words are heard in lobby. At the moment, energy is concentrated on the force, the conscience of the person remains subdued. As a result, the improper harsh words are uttered, threat such as "I will dismiss you", "I will kill you" etc. are given without really meaning to do so.

3) When the person is unable to express anger, he suppresses the anger at that moment and pours it on some other person who is at receiving end.

4) Some people go in shell, keep silent but the rage is visible on the face. This is more damaging to him.

Effects of Anger

Communication stops. Discussions are diverted. Instead of solving present problem new problems emerge, relations are spoiled, negotiations fell. As the conscious is submerged in forcefulness, improper uncontrolled words, irrational arguments are used by a person. A gentleman gives Gali. The Galis which are heard by him in childhood, stored in subconscious mind, are retrieved automatically and used during the spate of anger. The onlookers say, "what rubbish language this person is using". The person becoming angry will not only causes damage to the others but he also cause damage to himself and to his business/organizational functioning. The anger, no doubt results in stress in the person. It may lead to cardinal disturbances also. It is quite common that when senior pours anger, the junior misses heartbeats. In reaction to the anger of the

superior, there are instances of leaving the organization by Juniors, resulting great loss to that person as also to the organization.

People try to avoid angry person, but he remains in paradise that people are afraid of him. There is no effective communication. People will not give him true feed back. They will give feed back which pleases him. The person loses real happiness in life. If one gets angry in the morning - he remains displeased through out. Who is responsible for this? The person himself ! Some times a person becomes angry on another on receiving a feed back from third person without evaluating the feed back and the feed back supplier. Distortion is possible. One should not get emotional to the tone of the feed back giver. This results in spoiling relations in the absence of the person.

Fighting with anger

We can't physically lash out at every person or object that irritates or annoys us. Laws, social norms and common sense place limits on us. Hence one can try to control his emotions by following ways.

i) When you are becoming angry you come to know that the feelings of anger are emerging in you. At that point, wait for some moments, ask yourself what is making you angry, how much that incident has damaged you? Examine the intensity of anger. by the time you do this, the force of anger will have vanished.

ii) Then introspect "on which moment and why you were angry". By analyzing this, you will know that you made mistake.

iii) Anger is an emotion. For same cause one may get angry, others may not. Thus, when it is emotion, it is your discretion whether to get angry or not. People are in the habit of saying "he made me angry", "his words made me angry". It is incorrect. It was your discretion to get angry or not. Stop blaming others for your anger. You can decide not to get angry on others and practice it.

iv) Be informed about your emotions. You may be impulsive, your anxiety level may be high. Accept the facts. Do not reject them, try to

overcome them.

v) Do not forget that like you the other person also can be angry. He has also a say. His silence should not be construed to hold him guilty. May be, due to fear he is not reacting.

vi) An angry person has low tolerance level. He must try to increase this. All persons are not of having same capacity, calibre and intelligence. Accept this instead of demoralizing the other person by intolerance. You can develop him by offering opportunities to improve/repair.

vii) Last but not the least. There is always scope for correction. If you become angry on some one and you realize this afterwards, you can go to that person, keep hand on his shoulder, see in his eyes and express your guilt. You have won that person over for ever. 'Sorry' is very effective word in rebuilding the inter personal relations. You can nurse the wounds caused by you with a physical touch. Forgiving is the best tool to win people. You can convey your displeasure after appreciating the good part.

Lastly, few words for the other person who faces the angry person. Understand that at that moment he is overpowered by anger. He may not mean what he says. In fact, he is an open person who is expressing his feelings freely to you. As stated above, the action/words of that person are result of the anger. Introspect. In case you are at fault, rectify it. Accept your deficiencies, if any, and try to remove them. People stop talking with such person. But if the person is otherwise acceptable, do not lose him. A person can be accepted as a whole and should not be discarded because of a single defect. Giving proper feed back at appropriate opportunity may bring change in that person. The other person can adapt, forget and forgive practices.

If I can get angry on those who are not performing, then how I can guard and control the family/group? The answer is that you can express your anger without becoming angry. This means, avoiding the effects of emotional anger. Some times one has to pretend anger to ensure that people do not take one for granted, they discharge

their duties properly. father has to express anger to stop a child who is going to touch fire. This is required to create some fear in the child that if he tries to touch fire, father will angry on him. This is required for child's protection. If one has a fear that if he misfeasons, his superior will angry on him, he will care to avoid mistake. Therefore, one should pretend some times angry without becoming angry.

Finally, every one should decide that "during my remaining life I will ensure that my acts will not cause unhappiness to others". If every one has empathy about the other there will not be rift in the 'Interpersonal Relations' and all can libe happily.

- Chandrakant Kulkarni, Pune
(M)-9850916406

विनोद

कायदा तिथे पळवाट

३१ डिसेंबर वर्षअखेर दारुचा प्रचंड खप होणार. तरणी पोरं दारू पिऊन गाड्या चालवणार... गुड. आज कमाईचा दिवस. असा विचार करून पोलिसांनी मुख्य चौकात चेकअप कॅम्प लावले होते. काही धूर्त टारगट तरुणांनी ही बातमी चौका चौकाच्या अलिकडे फलक लावून लिहिली. खाली 'टिप' म्हणून संबंधितांसाठी चौकाआधीचे 'शॉर्टकटस्' लिहिले.

कोर्टातून घरी परत जाताना एकाएकी वकील साहेबांनी गाडीला ब्रेक लावला. त्यांना ते पाहून विचित्रच वाटले. एक माणूस गवत उपटून खात होता. "अरे काय हे ? गवत खातोस?" त्यांनी विचारलं. "व्हयं जी ! घरात दाणोदुपो न्हाईत-कामधंदा नाही, पैका न्हाई मग पोट भरायला काय?" तो गरीब माणूस म्हणाला. वकील साहेबांनी मागे हात घालून गाडीचा दरवाजा उघडला. "चल आत बैस. माझ्या बंगल्यावर चल" ते म्हणाले. "मी एकला न्हाई साहेब. माझी घरवाली अन् तीन पोरं बी हायेत - ती पलिकडल्या वावरातले गवत खाऊन राहलीत." माणूस म्हणाला.

"अरे वा ! छानच आहे. त्यांना पण बोलावून आण! माझ्या बंगल्यातल्या आवारात खूप गवत वाढलंय ! मला काढायचंच होत नाहीतरी" वकील म्हणाले.

- मधु रानडे, नाशिक, दूरध्वनी : २४२२८०८

परदेशी पिलास

देश, माती, घरटं आपलं

मागं टाकून परदेशी गेलात

माया, पाश सारे विसरून

सुखात रमून गेलात

सौख्य, आनंद वर्ष भोगाची

विसरले जे तुमच्यासाठी

वणवण केली आयुष्याची

तुमचे जीवन फुलवण्यासाठी

जगण्यासाठी आपलं जीवन

ऐश्वर्याच्या मागं धावलात

भरारी घ्यायला बळ येताच

मातीची माया पुरती विसरलात

मातीत ज्या रुजलात फुललात

तिलाच तुडवून दूर गेलात

एकाकी जगणाऱ्या जन्मदात्यांना

अर्ध्या वाटेवर सोडून गेलात

काळीज घेऊन आपल्या हाती

वेडी माया तिष्ठत राहिली

न परतीच्या वाटेवर पिलं मात्र

नाळ तोडून निवांत राहिली

कडे-खांद्यावर लाडात बसवून

दुनिया दाखवून मोठं केलं

त्यांनाच एकटं ताटकळत ठेवून

त्यांच्याच घरात निराधार केलंत

कुणी कुणाचं कधीच नसतं

नशीब फक्त आपलं असतं

हेच एकुलतं सत्य असतं

बाकी सारं स्वप्न असतं

- श्री आर.जी.कडवेकर, सातारा,

दूरध्वनी : २५१५७६

आम्ही कामाची माणसे

माझ्या स्टेट बँकेच्या सेवाकालातील पाच वर्षांचा काल हा पुणे येथे क्षेत्रीय कार्यालयात क्षेत्र ४ ह्या विभागात गेला. सोलापूर जिल्ह्यातील २९ व सातारा जिल्ह्यातील १८ अशा ४७ शाखांचे मिळून हा रीजन ४ बनला होता. ह्या शाखांवरील दैनंदिन कामावर देखरेख ठेवणे, त्यांना वेळोवेळी मार्गदर्शन करणे, शाखांची नियमानुसार लेखा परीक्षा तपासणी करून घेणे, त्याचा पूर्तता अहवाल वरिष्ठ कार्यालयास सादर करणे इत्यादी कामे आमच्या कार्यालयात चालत. याखेरीज स्थानीय प्रधान कार्यालय व आमच्या रीजनच्या अधीपत्याखालील शाखा ह्यांमधील दुवा म्हणून काम करणे हे देखील ह्या क्षेत्रीय कार्यालयाचे काम होते.

तो एप्रिल १९९३ चा सुमार होता. अद्याप संगणक युगाचा उदय व्हावयाचा होता. नाही म्हणायला काही संगणक आमच्या सारख्या क्षेत्रीय कार्यालयात बसवले होते. त्यांचा उपयोग हा फक्त टाइपरायटर म्हणून होत असे. सर्व लेखा परीक्षण, त्याचे पूर्तता अहवाल, वेळोवेळी पाठवावी लागणारी विविध रीटर्नस ही सर्व पातळीवरील कर्मचाऱ्यांना हातानी लिहून तयार करावी लागत. त्यात त्यांचा खूप वेळ मोडत असे. चुकाही भरपूर आढळत असत. लहान सहान गावी ज्या ग्रामीण शाखा कार्यरत होत्या, त्यांच्याशी दूरध्वनीवरून संपर्क साधणे व खुलासे मागवून घेणे त्रासाचे वाटत असे. अशी रीटर्नस आमच्या पातळीवर तपासताना, दुरूस्त करताना व त्यांचे एकत्रीकरण करताना आमची भंबेरी उडत असे. आजच्या भाषेत थोडक्यात सांगायचे झाल्यास हा Connectivity Problem होता कारण दूरसंचार विभागाने तोवर आपल्या विविध सेवांचे जाळे आजच्याएवढे विस्तृतपणे विणले नव्हते. संपर्क क्रांती घडायची होती. नो मोबाईल, नो इंटरनेट, नो ब्रॉड बँड, नो कम्प्युटरायजेशन असा तो जमाना होता.

मार्च महिना नुकताच संपलेला असल्याने विविध शाखांचे वैधानिक लेखा परीक्षण Statutory Audit करून घेणे, त्या अहवालांची जुळवणी करणे, त्यातील त्रुटी दुरूस्त करून घेणे इत्यादी कामे अगदी ऐरणीवर आली होती. केंद्रीय कार्यालयाच्या सूचनेनुसार सर्व मोठ्या शाखांचे असे परीक्षण करून घेणे बंधनकारक होते तर गाव पातळीवरील काही मोजक्या शाखांना ह्या कामातून वगळले होते. बहुतांशी ग्रामीण शाखांना ह्या कामाच्या कचाट्यातून सूट मिळालेली होती. साहजिकच ह्या लेखा परीक्षण न झालेल्या शाखांतील वार्षिक कामे बँकेच्या नियमानुसार व बिनचूक होतील हे पाहायची जबाबदारी आमच्या

कार्यालयावर पडली. ह्या शाखांतील सर्व रीटर्नस ही जणू काही लेखा परीक्षण केल्यासारखी होतील हे पाहायचे आमचे काम होते. त्यामुळे असे ठरले की आमच्या रीजनमधील सर्व अधिकारी वर्गाने अशा ग्रामीण शाखा आपापसात ह्या अंतर्गत स्वलेखा परीक्षणाच्या कामासाठी वाटून घ्यावयाच्या. अशा शाखांना भेट द्यावयाची. तिथे सर्व महत्त्वाची उदा. कर्ज विषयक 'ई' रीटर्नस, कॅपीटल आडीक्वेंसी रीटर्नस इत्यादी तपासायची, तत्काळ चुका दुरूस्त करून घ्यावयाच्या व अशी सुधारीत रीटर्नस त्यांचे एकत्रीकरण आमच्या पातळीवर विनाविलंब करता यावे म्हणून येताना बरोबर आणायची. ह्या कामासाठी माझ्या वाट्याला सातारा जिल्ह्यातील पाटण तालुक्यातील मोरगीरी ही शाखा आली.

कोयनेच्या खोऱ्यातील डोंगराळ अशा पाटण तालुक्यातील अनेक दुर्गम गावांपैकी मोरगीरी हे एक गाव. गाव कसले एक वाडीच होती ती! जरासा पाऊस जोराचा झाला की गावाचा तालुक्याच्या व जिल्ह्याच्या ठिकाणाशी संपर्क तुटलाच म्हणून समजा. बराचसा रस्ता कच्चा. वाटेत आडवे येणारे ओढेनाले फार. काही ओढ्यांवर पूलच नव्हते. भर पावसात एका काठावरून दुसऱ्या काठावर जायचे झाल्यास ओढ्याचे पाणी कधी ओसरते याची वाट पाहात बसायचे अशी तऱ्हा! मोरगीरी गाव तसे दोन चार हजार वस्तीचे. गावाला एसटीचा स्टँड कुठला? शाखेसमोरच्या रस्त्यावर एक पिंपरणी होती. तिच्या सावलीत येणारी एस.टी.थांबायची. चार-दोन प्रवासी उतरले की चालली पुढच्या मुक्कामाला. बँकेची शाखा एका अर्धवर्तुळाकार छप्पर असलेल्या गोडावूनमध्ये थाटलेली होती. दोन-तीन खणाची जागा शाखेच्या वाटेला आलेली. त्यात मात्र पोटमाळ्याची सोय होती. शेजारी टिचभर जागेत गावाचे प्राथमिक आरोग्य केंद्र. पाटण ह्या तालुक्याच्या गावातून यायला रोज चकक दोन एस.टी.होत्या. शाखेला भेट द्यायच्या आधी मी माझा हा सर्व गृहपाठ तयार केला. उगाच नंतर पंचाईत नको.

आणि एका सुप्रभाती पुण्यनगरीवरून प्रस्थान करून सातारा, पाटण मार्गे मी मोरगीरीला पोचलो. जाताना खबरदारी म्हणून जेवणाचा डबाही बरोबर घेतला होता. अकराचा सुमार असेल. डोक्यावर रणरणतं ऊन होतं. पाचच मिनिटात शाखेत पोचलो. शाखेत नेहमीप्रमाणे विजेचा उजेड (?) पडलेला होता. डोळे काही काळाने सरावले. पाहतो तो काय? एका मेणबत्तीच्या प्रकाशात शाखाधिकारी श्री. दिून गायकवाड खांबाशेजारील टेबलावर कागदांचा हा एवढा पसारा मांडून तल्लीनतेने काम करीत बसले होते. उजव्या हाताने लिहित होते. डावा हात उताणा ठेवला होता. खांबावरील एका खिळ्याला सलाईनची बाटली

टांगली होती. तिच्यातून एक बारीकशी नळी बाहेर काढली होती तर तिचे दुसरे टोक एका सुईला जोडले असून ती सुई गायकवाडांच्या डाव्या हाताच्या शिरेत खुपसलेली होती. सुई बाहेर येऊ नये म्हणून एक कामचलाऊ चिकटपट्टीही हाताला लावली होती. आधी आश्चर्याने थक्क झाल्यावर मग नमस्कार चमत्कार झाले. त्यातून सलाईनची कहाणी बाहेर पडली. गेले २-३ दिवस गायकवाड ताप अशक्तपणा यांनी बेजार झाले होते. मोरगीरी शाखेचा शाखा व्यवस्थापक जेव्हा रजेवर जाई तेव्हा त्याच्या कामाचा ताबा घ्यावयास पाटण ह्या पालक शाखेतून बदली अधिकारी पाठवण्याची रीत होती. परंतु पाटण शाखेत अकस्मात खूप कर्मचारी रजेवर असल्याने त्यांचाही नाईलाज झाला होता व गायकवाडांनी विनंती करूनही पाटण शाखेचे शाखा व्यवस्थापक त्या बाबतीत काहीही मदत करू शकत नव्हते. भरीस भर म्हणजे शेजारच्या आरोग्य केंद्रातील नेहमीचा जबाबदार अधिकारी जवळपासच्या इतर गावात फिरतीवर गेला होता. अगदी फारच अशक्तपणा जाणवायला लागला, कामाचा ताबा कोणाकडे देणे शक्य नाही, वेळेत काम तर झालेच पाहिजे ह्यातून मार्ग तर काढायला हवा म्हणून मग गायकवाडांनी आरोग्य केंद्राच्या कंपाउंडरला विनंती केली, 'तूच आता मला सलाईन लाव. डॉक्टर आल्यावर पाहू काय करायचे ते! तोवर वेळ मारून नेऊ.' थोड्यावेळाने सलाईन संपले. मधल्या काळात विजेने तोंड दाखवले नव्हतेच. शेजारच्या दुसऱ्या एका टेबलावर एक गॅसबत्ती रॉकेलचा भपकारा सोडत मंद जळत मेणबत्तीला साथ देत होती. गायकवाडांचे काम पुरे होते आहे तोवर मी शाखेतील एका कर्मचाऱ्यांकडून गॅस बत्ती पेटवण्याचे तंत्र शिकून घेतले. कोणी सांगावे कोणत्या दवारवान्याचा कधी कुठे उपयोग होईल? यथावकाश आमची कामेही उरकली. शाखेतील सर्व कर्मचाऱ्यांनी आपापले डबे काढले. छान अंगत पंगत बसली. योग्य वेळेस पाटणला जाणारी एस. टी. बँकेच्या दारात थांबली. मी परतीच्या प्रवासास मार्गस्थ झालो. पुढे कितीतरी दिवस गायकवाड ह्यांची आठवण येत होती. अशी कामसू माणसे आजही आपल्याला स्टेट बँकेत भेटतात म्हणून तर बँकेची वाटचाल सुखरूप चालली आहे नाही का?

आज मोरगीरी शाखा व गायकवाड दोन्हीही आपल्यात नाहीत. काही वर्षापूर्वी दिवू काळाच्या पडद्याआड गेला तर रिझर्व बँकेच्या नव्या धोरणानुसार मोरगीरी शाखेला टाळ लागलं!

- हेमंत नवरे, पुणे
दूरध्वनी : ०२०-२४२२०१२६

सांगावा

निळ्या मोकळ्या आभाळाचा
घेऊनिया सांगावा
अंगणात का आज उतरला
पक्ष्यांचा मेळावा.....
उत्साहाचे बंधमुक्तीचे
खुणावती मज दूत
खुळावलेले हे वाऱ्याचे
स्वच्छंदी सुपूत
पक्षीरवातुनी घुमतो वाटे
चैतन्याचा पावा.....

करुनी आरती आकाशाची
उषासूक्त गाती
माझ्या मनीच्या सुप्त खगाला
हलके जागविते
रोमांचित मन झाले बघुनी
फुलपंखी ताटवा.....
सोनेरी किरणांनी पुसल्या
उदास काजळरेषा
पिऊनी वारा मन उधळले
शोधित दाही दिशा
भरारीला त्या सामावुनी घे
राघूचा तो थवा.....
- सौ. उज्ज्वल र. ब्रह्मांडकर,
मुंबई - १४

पूल

प्रसन्नतेचा पूल, खाली खोल ।
निर्मळ जळ, वाहे खळखळ ।
अध्यात्माचा तळ ॥ दावितसे ॥
तत्त्वज्ञान खोल, भक्तीचाच पूल ।
श्रद्धेला बळ, जगण्यास घननीळ ॥ देतसे ॥
अंतरीचे बोल, उमटती आपोआप ।
सांवरत सतत, उभाचि नित्य ॥ पांडुरंग ॥
नाम ओठावर, पडे प्रतिबिंब ।
माझेच रूप, त्याच्याशी जुळत ।
जळावर एक, एकचि रूप ॥ होतसे ॥

- कल्पना सुभाष कोठारे, सांताक्रुझ
दूरध्वनी - ०२२-२६१०४५५२

दांडेली - एक निसर्गयात्रा

१९९५ च्या हिवाळ्यात, के.आय.टी. कॉलेज ऑफ इंजिनिअरिंगचे चेअरमन व निवृत्त प्राचार्य मा.राणे सर, तसेच ज्येष्ठ पत्रकार, मोहन हवालदार, इंडियन एक्सप्रेस व संयुक्त कर्नाटकचे पत्रकार श्री बाळ विभूते आणि मी व बँकेतले सहकारी प्रकाश मालणकर असा आमचा ग्रुप दांडेली-कुळगी (कारवारचे जंगल) पाहण्यास निघालो.

हे अरण्य देशातील एक वैभवसंपन्न जंगल आहे. कुळगीला पावसाळ्यात येणे गैरसोयीचे आहे. म्हणून आम्ही हिवाळा मोसम निवडला. आम्ही बेळगाव-हल्याळ, दांडेलीमार्गे कुळगीला येऊन पोहचलो. इथे पोहचताच विभूतेच्या ओळखीने आम्ही येथील विभागीय वन-अधिकारी, श्री.टी.के.कवरी यांची भेट घेतली. तेथील माहिती सांगताना ते म्हणाले, “या जंगलातल्या, सागवान, सिसम, हार्डवुड, रोझवुड इ. किंमती लाकडाची दुसऱ्या महायुद्धाचे काळात ब्रिटिशांनी इंग्लंडला पाठवणी केली !

या जंगलातून ‘काळी नदी’ वाहते. जवळपास १० धरणे या नदीवर बांधण्यात आली आहेत, तसेच सहा पॉवर-स्टेशनचा वीजनिर्मिती प्रकल्प कार्यान्वित झाला आहे.

ही विधायक बाजू लक्षात घेऊनही याची काही बाजू म्हणजे मराठी भाषिकांचे संपूर्ण ‘सुपे-गाव’, तसेच २५००० एकर घनदाट जंगल पाण्याखाली गेले आहे. तसेच जंगलात सुरू केलेल्या प्लायवुड कारखाना, कागद कारखाना, तसेच मॅंगेनीजच्या खाणी इ.मुळे पर्यावरणाच्या दृष्टीने या भागाची फार हानी झाली आहे.

येथे वनखात्यातर्फे नेचर कॅम्प आहे. १० तंबू आहेत. एका तंबूत ३/४ जण राहू शकतात. सर्व सुखसोयी करणेत आल्या आहेत. जंगल भ्रमंती (सफारी) साठी २०/२५ सीटर व्हॅन आहे. ट्रेकिंगची आवड असणाऱ्यांसाठी गाईडची व्यवस्था केली जाते. त्यामुळे या जंगल वास्तव्याचा आनंद घेता येतो.

दुसरे दिवशी सकाळी भल्या पहाटे आम्ही, ट्रेकिंगसाठी बाहेर पडलो. अंगाने सडपातळ, पायात साध्या चपला, रंगाने काळासावळा-‘घावरूकाका’ नावाचा गाईड आमचेबरोबर होता. त्यांच्याबरोबर जात असता एक एकटेच ‘एकला चलो’ चालणारे सांबर दृष्टीस पडले. आमची चाहूल लागताच न बिथरता ते अलगद पाय वाटेवरून बाजूस झाले.

उंच डोंगरावरून उतरून ७००/८०० फूट दरीतील ‘नागझरी’ येथे जावयाचे होते. उतार फार होता. चोहोबाजूस बांबूचे वन होते, वाटेवर बांबूचा पालापाचोळा खूप असल्याने वाट निसरडी झाली होती. अतिसावधपणे चालावे लागत होते. पाय घसरला तर सरळ काळी नदीच्या पात्रात कपाळमोक्षच ! एका ठिकाणी तर पाच जणांनी हाताची साखळी करूनच वाट

पार केली. वाटेत जाताना हत्तीची विष्टा दिसत होती. हत्तींनी उपटून टाकलेले बांबू दिसत होते. यावरून या भागात हत्तींचा मुक्त वावर असल्याचे संकेत मिळत होते. ‘नागझरी’ म्हणजे काळी नदीची उपनदी !

‘नागझरी’ च्या पाण्यात थोडा डुंबण्याचा आनंद घेवून आम्ही पुढील दमवणारी चढण चढावयास सुरुवात केली. जरा पुढे जाताच आम्हाला झाडावर मधमाशांचे पोळे दिसले !

घावरूकाका म्हणाले, ‘हे मधमाशांचे पोळे असे वाटते पण हे मुंग्यांचे वारूळ आहे. जनावरांची विष्टा नेऊन या काळ्या मुंग्या हे वारूळ बांधतात. या मुंग्या, झाडावर कोणी चढल्यास कडकडून चावतात, त्यामुळे अंगाची लाही होवून पिवळी लघवी होते, वेदना होतात. गाईडच्या म्हणण्यानुसार अशा वारूळापासून चार हात लांब रहाणे हिताचे !

चढण चढून रस्त्यावर आल्यावर ‘नागझरी व्हॅली व्ह्यू’ पॉइंट पहावयास मिळतो. या ठिकाणाहून दोन डोंगरामधील दूर अंतरापर्यंतचे, लोभावणारे नयनरम्य दृश्य पहावयास मिळते. अशा ४॥ ते ५ तासांच्या पदभ्रमंतीनंतर आम्ही डाकबंगल्यात परतलो.

याच ठिकाणी, एक जॉन व डेबोररा या नावाचे ब्रिटिश जोडपे, आपल्या ३ मुलांसह आले होते. सर्वात मोठा मुलगा फक्त ४ वर्षांचा होता. त्यांच्याशी बोलताना समजले की, ते अफगणिस्तानातून आले असून, तेथील प्राथमिक शाळेत ते शिक्षक आहेत. तालिबानींच्या भयानक अत्याचारांनी, जीव मुठीत धरून वावरावे लागणाऱ्या, अफगणिस्तानातून केवळ मनःशांती मिळावी म्हणून हे जाडपे हजारी मैलावरच्या भारतातील घनदाट जंगलात वास्तव्यासाठी आले होते. धाडसी, साहसी व बेडर वृत्तीने जीवन जगावे तर युरोपियन लोकांनीच ! असे त्यांना पाहिल्यावर आम्हाला वाटले.

‘साईक्स पॉइंट’ ही चीज काय आहे हे प्रत्यक्ष पाहिल्याशिवाय समजणार नाही. एका उंच डोंगरावरच्या सुळ्यावरच्या टोकावर हा पॉइंट आहे. १०/१८ पायऱ्या चढल्यावर येथे जाता येते. सुरक्षितेसाठी लोखंडी व लाकडी कुंपण असले तरी, खाली किंवा समोर पाहताना काळजाचा ठोका चुकतोच! समोरच्या दिसणाऱ्या डोंगरांगांवर ‘कवळेश्वर’ हे शंकराचे देवस्थान आहे. येथे महाशिवरात्रीला भाविक दर्शनास जातात. स्थानिक लोकच येथे जाऊ शकतात कारण हा भाग दुर्गम आहे ! वरून दिसणारे पॉवर-हाऊसचे दृश्य इतके चिमुकले दिसते की, आपण ते विमानातून पाहत आहोत की काय असे वाटते !

या पॉइंटच्या जवळच असणाऱ्या ‘जय चामराज वाडियार’ ह्या पॉइंटपासून १५-२० फूटांवर, वीजनिर्मितीसाठी येणारे पाणी एक भव्य विहीर पोटात घेते. या विहीरीच्या पोटात आणखीन

एक, विशाल - अंधारी खोल विहीर आहे. तिकडे वाकून पाहताना डोळे फिरायचे. हे बांधकाम कसे केले असेल या विचाराने डोळे चक्रावून जाते.

‘तटीहळा’ या ठिकाणी कर्नाटक सरकारचे ‘फॉरेस्ट रेंजर ट्रेनिंग सेंटर’ आहे. १८ वर्षावरील, २५ जणांचा ग्रुप असेल तर, पाच दिवसांसाठी, चहा नाश्ता व निवासव्यवस्थेसह मोफत प्रवेश आहे. यामध्ये ३ दिवस मार्गदर्शन व २ दिवस जंगल सफारी आहे. संपर्कासाठी पत्ता असा - उपवन संरक्षक, वनमहाविद्यालय, मु.तटीहळा, ता.हल्याळ, जि.कारवार.

तटीहळापासून २ कि.मी. अंतरावर धरण आहे. भर उन्हांतून रोडने, धरणावर जावयास नको म्हणून, शॉर्ट-कट म्हणून दुसऱ्या मार्गाने धरणावर गेलो. इतक्यात, मेनगेटवरून एक जीप वेगाने आमच्या दिशेने आली. मशीनगन हातात घेतलेली एक अधिकारी व्यक्ती जीपमधून उतरून, आमच्यावर रवेकसू लागली, त्यांनी आम्हाला रागाने, तुम्ही कोण आहात? येथे कसे आलात? दहशतवादी नसाल कशावरून? येथे येण्याची तुमची हिंमतच कशी झाली. अशी प्रश्नांची सरबत्ती सुरू केली. तुम्ही कोठे उतरला आहात हे पहावयाचे असे म्हणून, आम्हाला जीपमध्ये घातले. ओळख पटल्यावर ते अधिकारी निघून गेले. धरणाची सुरक्षा व्यवस्था उत्तम आहे हे कळावे म्हणून या प्रसंगाचे वर्णन केले आहे.

आमचा पुढचा रस्ता होता. मु.गुंडोळी, ता.हल्पाळ, जि.कारवार, ‘शांतीधाम चर्च’

येथील खासियत म्हणजे येथे सर्पदंशावर प्रभावी व वेगळ्या पद्धतीने उपचार केला जातो. ही पद्धत अशी,

सर्पदंश केल्याठिकाणी चिंचोव्याच्या पाकळीएवढा एक खडा लावला जातो. सर्पदंश झाल्यावर ३ तासांच्या आत पेशंटला आणावे लागते, तरच उपयोग होतो. दंश झालेला भाग ब्लेडने कापून त्यावर हा मणी ठेवतात, मणी हा आपोआप चुंबकाप्रउंणे जखमेवर चिकटतो. विष शोषून घेतल्यावर हा मणी खाली पडतो. त्यानंतर तो मणी ताज्या दुधात घालतात, या दुधात हे विष पूर्णपणे उतरते. हा मणी पाण्यात टाकल्यास हे विष पाण्यात उतरत नाही. हे खडे श्रीलंकेवरून येतात. हे कशापासून बनतात इ. तपशील त्यांनी दिला नाही.

‘भगवती’ हे गाव हल्याळपासून १७ कि.मी. आहे. या गावाला स्थानिक भाषेत ‘भागोती’ असे संबोधले जाते. येथे माझे स्वातंत्र्य-सैनिक असलेले चुलत सासरे वास्तव्यास होते. स्वतःची १० एकर व सरकारतर्फे मिळालेली १५ एकर अशी २५ एकर जमीन त्यांचेकडे होती. या शेतजमीनीत सर्पांचा मुक्त वावर होत असलेले व त्यात विषारी सर्पही असल्याने, येथील लोक पाहुणे मंडळींना शेतावर येत नसत, त्यामुळे मलाही तिकडे जाण्याचा योग आला नाही.

या लेखाचा समारोप करताना, मला नेहमी मिलवर्य मोहन हवालदार यांचे एकच वाक्य माझ्या कानात गुंजन करीत असते. “पृथ्वी शरीर असेल तर, जंगल-संपत्ती ही भूमातेची फुफ्फुसे आहेत.

कारवार व बेळगाव जिल्हा जंगल संपत्तीने समृद्ध आहेत. येथे बहुसंख्येने असलेल्या मराठी भाषिक जनतेला बंदिवासाचे जीवन जगावे लागते. महाराष्ट्र सरकारचे याकडे केव्हा लक्ष जाईल तो सुदिन !

- श्री.मारूती लक्ष्मण बसरीकटी,
कोल्हापूर

घर

घरासाठी झाला । जीव कासावीस ।
स्वतःचे निवास । केव्हा मिळे ?
जीव गुदमरे । भाड्याच्या घरात ।
मालक तोऱ्यात । सूचना किती ?
जन पृच्छा करी । घर हे तुमचे ।
की हो भाड्याचे । जिऱ्हाऱ्गी वार ॥
स्वतःचे ते घर । नसे कविकल्पना ।
अरे माझ्या मना । होईल की ॥
सरकारी योजना । सिडको वा म्हाडा ।
सगळीकडे राडा । विश्वास काय ?
कात कात जीवा । केली कशासाठी ?
एका घरासाठी । आयुष्यभर ॥
कुणाचा बंगला । कुणाचे टॉवर ।
हक्काचे ते घर । होईल का ?
एक कलमी योजना । स्वतःचे ते घर ।
मनी घर घर । लागलीसे ॥
म्हणती बिल्डर । असा जो तो प्राणी ।
मागतो मी पाणी । पाहता तया ॥
देह हा ठेवीन । स्वतःच्या घरात ।
भावना मनात । सांगू कुणा ?

- पी. एम. भगत, मुंबई
भ्रमणध्वनी : ९९६७३१५७८३

व्यक्तिविशेष

आपल्या 'संवाद' तर्फे आपण आपल्या सभासदांना लिहीते करण्यासाठी दरवर्षी एक निबंध स्पर्धा घेत असतो व ह्या उपक्रमासाठी सभासदांकडून उत्तम प्रतिसाद मिळत असतो. ह्या निबंध स्पर्धेत श्री.मुकुंद गोविंद सराफ, विलेपार्ले मुंबई यांनी भाग घेऊन वर्ष २००६ चे पहिले पारितोषक व लगेच २००७ चे दुसरे पारितोषिक मिळविले.

श्री.सराफ हे सातत्याने लेखन करीत असतात. उपजत वाचन-लेखनाची आवड असल्याने, लेखन केल्याशिवाय त्यांना स्वस्थ बसवत नाही. त्यांचे लेखनही जीवनातल्या विविध विषयांना स्पर्श करणारे असते.

विलेपार्ले येथून प्रसिद्ध होणाऱ्या 'अभूतपूर्व' ह्या मासिकातून गेल्या अडीच वर्षांपासून ते 'सराफी कट्टा' ह्या सदराखाली विविध विषयांवर सातत्याने लेख लिहीत आहेत.

त्यांचे साहित्य मुंबईहून निघणाऱ्या 'मुक्त आनंदघन' व बोरीवली येथील 'कान्हेरी' ह्या दोन दिवाळी अंकात गेली तीन वर्षे सातत्याने प्रसिद्ध होत आहे.

'मातृसंस्कार मंडळ' व 'सरस्वती देवी विद्याविकास न्यास' दादर मुंबईतर्फे आयोजित झालेल्या मातृदिन निबंध स्पर्धेत गेली पाच वर्षे विविध स्तरावरची पारितोषिके त्यांनी प्राप्त केली आहेत.

आचार्य अत्रे कट्टा कांदिवली (मुंबई) तर्फे निघणाऱ्या 'मुक्तांगण' वार्षिक नियतकालिकाच्या निबंध स्पर्धेत त्यांनी दोनदा पारितोषिक मिळवले.

५ मे ते २८ जुलै २००९ दरम्यान आकाशवाणी मुंबईच्या 'अस्मिता' वाहिनी वरून प्रक्षेपित झालेल्या 'मराठी भावगीतांचा सुवर्ण काळ' या मालिकेचे संहितालेखन ही त्यांनी अत्यंत प्रभावीपणे केले.

सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे 'मुक्त आनंदघन' या नियतकालिकाने २०१० मध्ये श्रीराम विशेषांक काढला होता त्यात 'गीतरामायण' या विभागातून गदिमांच्या गीत रामायणावर गदिमांचे चिरंजीव श्रीधर माडगूळकर व सुधीर फडके (बाबूजी) यांचे चिरंजीव श्री श्रीधर फडके या दोघांच्या लेखांबरोबर श्री सराफ यांनी 'काव्य नव्हे हा अमृतसंचय' हा अत्यंत वाचनीय व अभ्यासपूर्ण लेख लिहून गदिमांच्या 'गीत रामायण' ह्या अमर काव्याचे उत्तम रसग्रहण केलेले आहे. ह्या लेखाबद्दल त्यांचे गदिमा पुत्रांनी ही तोंड भरून कौतुक केले आहे

श्री. सराफ यांच्या ह्या लेखनाच्या छंदाबद्दल कौतुक करावे तेवढे थोडेच आहे. पुस्तक रूपाने त्यांचे साहित्य लवकरच प्रकाशित होईल. अशी आशा आहे. त्यांना 'संवाद' तर्फे शुभेच्छा!

- वसंत धुपकर, पुणे

Clean

Clean neat and cool

Away from hubbub

Away from rush

It was a System Room

A paradise it was

@ 10.00 a.m.

Which I lost

During end of day

@ 10.00 p.m.

"End of job

Send to return to menu"

The user friendly programme ordered

I was perplexed or puzzled

I did not know

But I could do nothing

"Abort/ Retry / Fail"

A humble request came

Now I was idiot

And the box confused

Halting the programme, a while

Machine urged,

"Service Request!"

I was kind enough, but

The F2's (Help) replied

Try after some time

At last!

The machine said good night, and

Concluded "Press any key to continue"

"Any key" I could not search

Nor a reason to continue

I could found

- N. V. Odhekar, Nashik

व्यक्तिविशेष

साहित्यिक सभासद श्री. श्रीराम बर्वे

आपले सभासद श्री.श्रीराम श. बर्वे, अनेक वर्षे डोंबिवली येथे वास्तव्य करून आता पुणे येथे स्थायिक झालेले आहेत. लेखन-वाचनाची मनापासून आवड असल्याने त्यात ते पूर्णपणे रममाण झालेले आहेत व आपला निवृत्ती नंतरचा काळ उत्तम साहित्यकृति निर्माण करण्यासाठी खर्च करीत आहेत. विशेषतः सामाजिक विषयांवरील कथा व एकांकिका लिहिण्यात त्यांचा हातखंडा आहे, हे त्यांनी आतापर्यंत मिळविलेल्या पारितोषकांवरून लक्षात येईल. प्रामुख्याने मराठी मासिके व दिवाळी अंकातून त्याचे लेखन सातत्याने प्रसिद्ध होत असते.

त्यांनी आतापर्यंत मिळविलेली पारितोषिके

कथा -

१) सेंटविल -माझी वहिनी दिवाळी अंक २००८

२) मेडीकल अँस्ट्रोरकॉलर -माझी वहिनी दिवाळी अंक २००९

एकांकिका - 'कांदेपोहे', 'अतर्क्य' व 'ताटातूट' अशा तीन एकांकिकांना महाराष्ट्र साहित्य परिषद पुणे यांचे कडून पारितोषिके प्राप्त झाली आहेत.

राष्ट्रीय शिक्षण आणि मनुष्यबळ विकास संघटना, दादर मुंबई या संस्थेने त्यांच्या 'मच्युरिटी' ह्या एकांकिकेस पारितोषिक जाहीर केले आहे

सध्या त्यांच्या दहा ते बारा लघुकथा लिहून तयार आहेत व त्या विविध नियतकालिकातून प्रसिद्ध होण्याच्या मार्गावर आहेत. लवकरच त्यांचा कथासंग्रह व एकांकिका संग्रह प्रकाशित होईल अशी अपेक्षा आहे. त्यांची साहित्यसेवा अशीच फुलत राहो.

श्री.बर्वे यांना 'संवाद' च्या शुभेच्छा!

- वसंत धुपकर, पुणे
(०२०) २५३९४४७२

बॉम्ब

रिपोर्टर - (जखमी माणसास) काय तो बॉम्ब जेव्हा तुमच्या अंगावर पडला तेव्हा तो फूटलेला होता.?

जखमी - (रागाने) नाही, नाही, तो मस्त हळूहळू घरंगळत माझ्याकडे आला व मग शांतपणे आवाज झाला 'ठाः' म्हणून!

- भरत जैन, नाशिक,

टू इन वन

नवीनच सुरू झालेल्या मॉलमध्ये बालबुद्धीचा मधु कुतुहलाने फिरत फिरत तिथल्या वस्तु बघत होता. तो एका शोकेस जवळ थांबला. एका वस्तूकडे बोट दाखवत त्याने सेल्समनला विचारले- "हे काय आहे?"

"फ्लास्क - थर्मास म्हणतात त्याला..."

"काय करतात त्याचं?" ..

"त्याचं काही करत नाहीत... त्यात चहा, कॉफी, आईस्क्रीम, कोको असं ठेवतात..."

"छा: ते ठेवण्यासाठी अशी बाटली कशाला...?"

"अहो ह्या थर्मासमध्ये पदार्थ ठेवल्याने ते जसेच्या तसे खूप वेळ राहतात..... म्हणजे.... चहा, कॉफी अशा गरम वस्तू गरमच्या गरम राहतात अन् आईस्क्रीम-सरबत अशा थंड वस्तू थंडच्या थंड राहतात."

"आयलाऽ काय जादू आहे हो.... मला एक बाटली - थर्मास द्या."

रस्त्यात मधूला त्याचा दोस्त भेटला

"काय आहे रे हे?" त्याने मधूला विचारले.

"ह्याला थर्मास म्हणतात.. जादूची बाटली. गरम पदार्थ गरम राहतात व थंड पदार्थ थंड राहतात."

"आयलाऽ ... मज्जाच की.. तू काय ठेवलंय त्यात..."

"दोन कप कॉफी गरम गरम..... अन् दोन दोन आईस्क्रीम बॉल....."

- मधु रानडे, नाशिक, दूरध्वनी : २४२२८०८

चालता डौलात तू ग

चालता डौलात तू ग, मी असे न्याहाळले
का कुणाला वाटले, मी कैक प्याले रिचवले!
खरडुनी अपुला गळा तू गीत कोमल गाइले
छान! कळले नाही तुज- मी कर्णयंत्रा काढले!
मिरवशी स्कूटीवरी तू ऐटीने रस्त्यावरी
वाटले गजराज बसुनी मूषकावर चालले!
इकडूनी जातेस तिकडे तू जरी हळू चंचले
भासती भूकंप भारी भूतलावर जाहले!
चंद्र तुझिया चेहऱ्यावर छान कोणा भासतो
डाग मुखकमलावरी ते पाहुनीया मानले!

- व्ही.व्ही.देशपांडे, सोलापूर
भ्रमणध्वनी - ९०११६६७१२७

एका निवृत्ताचं मनोगत

माझी स्टेट बँक- मी स्टेट बँकेचा

जीवनाच्या प्रत्येक क्षणाला, सुखाचा शोध घेताना
सुखातून आनंद, आनंदातून समाधान आणि
समाधानातून शांति मिळविताना
मी व्यक्ती पाहिल्या व्यक्तिमत्त्वे पाहिली
ती याच माझ्या बँकेतून, हीच माझी स्टेट बँक!
मर्यादाही होत्या अमर्याद, बंधनात पाहिली बंधने
नियमांचे होते कायदे आणि कायद्यांचे होते नियम
पण स्नेहात होता जिव्हाळा, जिव्हाळ्यात होती आपुलकी
आपुलकीत होती कस्टमर्स आणि कर्मचाऱ्यांची अतूट नाती
ती माझ्या याच बँकेत, मी काम केलेल्या प्रत्येक शाखे-शाखेत
तीच ती माझी स्टेट बँक ऑफ इंडिया!

काळजी करायची किती, घ्यायची किती
चिंता कशी करायची, किती करायची, एक ना दोन
समस्या एक ना अनेक, प्रश्न उत्तरातूनही अनुत्तरीत
पण उत्साहानं राहावं, स्वतःही आणि कस्टमर्सनाही ठेवावं
आपल्या बोलण्या-वागण्यातून
याची जाणीव मला झाली व दिसली ती
याच माझ्या एस.बी.आय. मध्ये!

आमच्या प्रत्येक शाखेचं रूप-स्वरूप, रंग-रूप
असतंच वेगवेगळं आणि वैशिष्ट्यपूर्ण
कुशल, कार्यक्षम, ईमानदार स्टाफची फौज असते परिपूर्ण
आम्ही सारे एक असतो, एक होतो आमच्या ब्रँचसाठी
आमच्या ब्रँचच्या आणि बँकेच्या प्रगतीसाठी, विकासासाठी
आमच्यातलं हे संघटन कौशल्य आम्ही टिकविलंय
मैत्रीपूर्ण स्नेहातून, जिवलग भावनेतून
फक्त याच आमच्या बँकेसाठी, हीच आमची स्टेट बँक!

ब्रँचचं दैनंदिन कामकाज सहकार्यातून उभं राहतं, राहतं पूर्ण होतं
आणि यशस्वीतेच्या आनंदात उंच उंच होत जातं
नरीमन पॉईंटच्यास बँक भवनासारखं!
अमोल कामगिरीतून खूप खूप मोठी झालेली माणसं
अमूल्य जीवनमूल्यांनी पूर्ण, मौल्यवान गुणांनी सजलेली
अगणित चाहत्यांची चाहती झाली
मी ती बघितली, मला ती दिसली, मी ती अनुभविली
ती याच आमच्या ग्रेट ग्रेट बँकेत!

बालपणापासून मित्र मैत्रीत रंगणारे, दंगणारे आम्ही तुम्ही
स्टेट बँकेतही आमची मैत्री अशीच
अगदी सुरूवातीपासून निवृत्तीच्या क्षणापर्यंत तशीच्या तशीच!

कारण एकाने दुसऱ्याला जाणणं, जाणून घेणं
निरपेक्ष ज्ञानदान करून सर्वांना समृद्ध करून
आपलं कार्यक्षेत्र वाढविणं ही आमच्या बँकेची खासियत!
आमची माणसं, आमची बँक!!

बँकेतील संपूर्ण सेवाकालात उन्हात मिळाली सावली
थंडीत लाभली ऊब आणि पावसात बरसात झाली पण
ती प्रेमाची, स्नेहाची!
मी केवळ घडत गेलो, कधीच नाही बिघडलो
मला मिळाला प्रत्येक कामात फक्त आनंद
नव्या दिशा मिळाल्या, नवे मार्ग मिळाले प्रत्येक स्तरावर!
कधी कुणी अडविलं नाही, कधी कोणी दुखविलं नाही
मला कधी रडविलं नाही
म्हणूनच देहानं मी सशक्त राहिलो
मनानं मी आनंदीत, असाहीत राहिलो
कारण सर्वांची स्नेहमयी संगत आज आजपर्यंत राहिली होती
रंगत!

बँकेच्या प्रचंड ठेवी आहेत असंख्य ठेवीदार आहेत
ठेवीच्या क्षेत्रात अग्रेसर असणारी
इतरही क्षेत्रात उंच मानेने व मानाने नाव मिळविणारी
ही आमची अग्रणी बँक!
माझ्याही या बँकेत खूप खूप ठेवी आहेत!
पैशात न मोजता येण्यासारख्या!
इतकी अनेक वर्षे नोकरी केल्यावर मला काय मिळालं?
सर्वगुणसंपन्न मित्रपरिवार!
त्यांचं बंधुप्रेम, मित्रप्रेम, वडीलकीचं प्रेम
स्नेहभावानं, आपुलकीनं, परोपकारानं काठोकाठ भरलेलं!
त्या सर्व माझ्या रुपया पैशात मोजता न येणाऱ्या ठेवी आहेत!
त्या ठेवींची मुदत व त्यावर द्यावयाचा व्याजाचा दर व
Maturity Value न सांगता येण्यासारखी आहे!
तोच माझा अमोल खजिना!
निवृत्त होताना ही अमूल्य ठेव घेऊन मी निघालोय
ही ठेव आता सजली आहे, बहरली आहे
सर्वा सर्वांच्यासा हार्दिक शुभेच्छांनी, शुभ कामनांनी!
ती अशीच भरभरून राहू दे, सर्वांच्या मधुर
आठवणीतल्या साठवणीत तिला समृद्ध होऊ दे
हीच माझ्यातील चैतन्याला, हृदयस्थानी असलेल्या
माझ्यातील कुंडलिनी मातेला, निर्मल आदीशक्तीला
अंतरीची प्रार्थना!!

- सतीश नी. केतकर कल्याण

लघुकथा

ईष्टापत्ती

“साहेब, जरा गाडी बाजूला घेता का? मला गाडी काढायची आहे.”

अनेक वर्षांपूर्वी ऐकलेल्या ओळखीच्या आवाजामुळे मी चमकून मागे पाहिले. माझा स्वतःच्या डोळ्यांवर विश्वास बसेना. जवळजवळ पंचवीस वर्षांनी आमची भेट होत होती. तीही अचानक आणि अनपेक्षितपणे. अचानक कशाने कंपनी बंद पडल्याने आणि घरच्या परिस्थितीमुळे गावी परत जावे लागल्यामुळे सदा सरवदेची परत कधी भेट होईल, असे कधीच वाटले नव्हते. अनपेक्षित अशा कारणाने की इतक्या वर्षांनी तो अशा रुबाबात भेटेल, अशी कधी स्वप्नातही कल्पना केली नव्हती. कदाचित त्यानेही कधी केली नसेल. त्यामुळेच एकमेकांना भेटल्यावर आम्ही दोघेही इतके आश्चर्यचकित झालो की पहिल्यांदा कोणी, कोणाशी, कसं आणि नक्की काय बोलायचं. म्हणूनच एकमेकांना भेटल्यावर आम्हा दोघांनाही सूचत नव्हतं.

“सर, आपण समोरच्या हॉटेलात चहा घेऊ या का? प्लीज नाही म्हणू नका.”

“अरे वेडा आहेस का? मी नाही कशाला म्हणोणं? पण एका अटीवर, बील मी देणार.”

“साहेब, तो नंतरचा प्रश्न आहे. आधी चला तर!”

पूर्वी इतकंच बोलणारा सदा चालतानाही अंतर ठेवूनच माझ्या पाठोपाठ हॉटेलात शिरला. एका छोट्या टेबलाजवळ आम्ही समोरासमोर बसलो. जराही वेळ न घालवता आणि मुख्य म्हणजे मला न विचारता आणि परवानगी गृहीत धरूनच वेटरला त्याने स्पेशल चहा आणि कांदा भज्यांची ऑर्डर दिली.

“बोल सदा, अरे हे झकपक कपडे, गाडी, काही सांगशील की नाही?” इतक्या वेळानंतर माझ्या चेहऱ्यावरचे आश्चर्य जरा कमी झालं असलं तरी उत्सुकता तशीच होती. इतक्या वर्षांनंतर सदा सरवदेमधला अमुलाग्र बदल मी अजूनही समजावून घेण्याचा प्रयत्न करत होतो.

“सांगतो साहेब, म्हणून तर त्रास दिला तुम्हाला थांबण्याचा.”

“अरे त्रास कसला त्यात? बोल लवकर.”

“साहेब तुम्हाला आठवतच असेल की आपली कंपनी बंद पडली तेव्हा तुमच्याच हाताखाली तुमची सगळी कामं करत होतो. अगदी तुमचं केबिन नीटनेटकं ठेवण्यापासून ते दर दहा तारखेला बँकेमधून तुमचा पगार काढून आणण्यापर्यंत. पगार काढून आणला रे आणला की आपल्या डिपार्टमेंटसाठी दर महिन्याला न चुकता तुम्ही स्पेशल चहा आणि गरम गरम भजी

मागवत होतात. ती ऑर्डरही मीच घायचो.”

आता माझ्या लक्षात आलं की सदाने इतकी झटपट आणि बरोबर ऑर्डर कशी दिली ते. सदा सरवदे त्यावेळी नोकरीच्या शोधात सोलापूरजवळच्या बार्शीहून थेट पुण्याला आला. शिक्षण जेमतेम पाचवी-सहावीपर्यंत झालं असेल-नसेल. पण वागण्या बोलण्यात अतिशय अदब आणि नम्रता होती. पांढरा स्वच्छ लेंगा आणि शर्ट, डोक्यावर पांढरी टोपी अशा अगदी साध्या पोशाखातूनही त्याची स्वच्छता आणि टापटीपण जाणवत होता. केव्हाही आणि काहीही काम सांगा झटपट आणि व्यवस्थितपणे करून पुन्हा हसतमुखाने समोर हजर व्हायचा. जणू काही त्याने शिकलेल्या चार बुकात आराम आणि आळस हे शब्दच लिहिलेले नव्हते.

“हं बोला सदाभाऊ” मी म्हणालो.

“साहेब कृपा करून मला अहोजाहो करू नका. मला अवघडल्यासारखं होतं. तुमच्यासाठी पूर्वीचा सदाच राहू दे.”

पूर्वीच्या कंपनीमधला पांढऱ्या युनिफॉर्ममधला सदा आणि आता माझ्यासमोर पांढऱ्या सफारीतला सदा यांच्यामध्ये तिळमात्र फरक नव्हता. नाही म्हणायला सायकलच्या जागी कार तीही पांढरी-स्वच्छच! सदा जणू मला सूचवत होता की देश आणि वेष बदलला तरी स्वभाव बदलत नाही.

“साहेब तुमच्या लक्षात असेलच की आपल्या कंपनीत लागलो तेव्हा मी एकटाच पुण्यात राहत होतो. आई, वडील बार्शीला होते. वडील आमची छोटीशी शेती सांभाळून वैरागच्या सारखे कारखान्यात गळीपाच्या हंगामात कामही करायचे. पण आपली कंपनी बंद पडायला आणि वडील जायला एकच गाठ पडली. तुमच्यासारख्यांना लगेच दुसरी नोकरी मिळाली असणारच. मला माहीत आहे कदाचित तुम्ही मला तुमच्या नव्या कंपनीत नोकरीला ठेवून घेतलं असतं, पण माझी आई गावाकडची ‘काळी आई’ सोडायला काही केल्या तयार होईना. वडील व नोकरी दोन्ही गमावले. म्हणतात ना की संकटं येतात तेव्हा हात धुवूनच येतात. पण त्याही परिस्थितीत जरा मन आणि डोकं शांत ठेवून विचार केला की संकटाकडे जर संधी म्हणून पाहिलं तर? कोणी सांगावं पांढुरंगाच्या मनात काही वेगळं नसेल कशावरून?”

मी सदाकडे थक्क होऊन पाहत होतो. त्यावेळचा पंचवीशीतला सदा जीवनाबद्दल इतकं साध तत्त्वज्ञान कोठे बरं शिकला असेल? मला वाटतं गरिबीचं माणसाला घडवण्याचं काम करते.

“सदा, पुढे काय झालं ते सांगशील का?” साहजिकच माझी उत्सुकता आता आणखीनच वाढली होती.

“साहेब आपण भजी आणि चहा परत मागवूया का?”

“ठीक आहे.”

“तर मी काय सांगत होतो? दोन-चार वर्ष कशीबशी ठीक गेली, पण तेवढ्यात आईच्या आग्रहाखातर लग्न करावं लागलं आणि पुढच्या दोन-चार वर्षात खाणारी आणखी दोन तोंडं वाढली. मग काय सांगू साहेब? आधीच सोलापूर दुष्काळी जिल्हा. माझ्या मगदुराप्रमाणे शेतीत थोडीफार सुधारणा करतच होतो. त्यामध्ये गाठीशी पैसे संपत आले. हळूहळू कर्जाचा बोजाही वाढत चालला आणि वयसुद्धा. कमाई चार आणे आणि खर्चाचा बंदा रूपया. नोकरीचे दोर अपुऱ्या शिक्षणाने व वाढत्या वयाने केव्हाच कापले गेले होते. आता धड ना शेती ना नोकरी. तळ्यात ना मळ्यात. काही सुधरेना बघा.

अशातच हाताश होऊन शेतावरून घराकडे यायला निघालो. फार थकवा आला म्हणून घोटभर चहा घ्यावा म्हटलं तर जवळपास येकपण टपरी दिसेना. तेवढ्यात सोलापूर-बार्शी सुपरफास्ट एस्टी बाजूनं निघून गेली आणि साहेब विठ्ठलाची शापथ सांगतो रणरणत्या वैशाखाच्या उन्हातही डोक्यात वीज चमकून गेली.

म्हटलं आपल्याला नेमका पाहिजे तेव्हा कपभर चहा मिळेलना आणि इथं तर दिवसाकाठी पन्नास एक एस्ट्या, शेकड्यांनी बैलगाड्या आणि पायी चालणारी माणसं जातात. त्यांना जर चहा प्यावासा वाटला तर काय करत असतील? साहेब, चक्रे दुसऱ्या दिवशी घराकडून चहाच्या टपरीसाठी लागणारं सामान-सुमान आणलं. माऊलीच्या फोटोला हार घातला आणि केली की सुरवात. रोजच्या सुरवातीच्या पन्नास कपांचे बघता-बघता शंभर-दीडशे कप झाले. म्हणतातना चहाची वेळ झाली की माणसाला फक्त चहाच लागतो, दुसरं काहीही चालत नाही. अगदी अमृतसुद्धा. म्हणूनच कदाचित चहाला पृथ्वीवरचं अमृत म्हणत असतील” सदा जसजसा बोलत होता तसतशी त्याची कहाणी आणखीनच अँकावीशी वाटत होती.

“मग काय चहाबरोबर गिन्हाईकांना खाण्यासाठी काही बाही ठेवायला, सुरूवातीला बटर, मग बटाटे वडे, वडापाव आणि मग चहाच्या टपरीचं छोटं हॉटेल झालं. मारूतीरायाच्या शेपटासारखा पसारा वाढायला लागला आणि गिन्हाईकसुद्धा. पण मराठी असूनही आपण एक गोष्ट ठरवली. गिन्हाईक जोडायची, तोडायचं नाही. त्यासाठी जिभेवर सारखर ठेवायची आणि डोक्यावर बर्फ. बाकी विठ्ठलाच्या हाती!

मग काय विचारता? हॉटेलचाही पसारा हळूहळू वाढायला लागला. बायका-मुलंही मग हॉटेलकडे बघायला लागली. मघाशी तुम्हाला सांगितलं तसं देवाच्या मनात काहीतरी वेगळंच होतं एवढं नक्की! म्हणून तर त्या चोच देणाऱ्याने चान्याचीही सोय करून ठेवलेली होती.” असं म्हणून सदाने बसल्याजागीच डोळे मिटून पंढरपूरच्या दिशेने नमस्कार केला. तो विठ्ठलाला नक्कीच पोहोचला असणार, कारण शेवटी ‘भाव तेथे देव!’

“अरे पण गाडी वगैरेचं काय?” मी विचारलं.

“त्याचं काय झालं साहेब, मी नाही म्हटलं तरी कमाई वाढत होती. पण आम्ही पिढीजात माळकरी अन् टाळकरी. त्यामुळे सुपारीच्या खांडाचंही व्यसन नाही. जेवणखाण म्हणाल तर साधंच, अगदी सणासुदीला गोड झालं तरच! त्यामुळे पैसाही बऱ्यापैकी गाठीला साठत गेला, बरं भाकरीला काय मोडाला तिकडून तोंड आणि येणाऱ्या पैशाला काय जायला दहा वाटा-रावणाच्या तोंडासारख्या. साठवलेला पैसा कापरासारखा केव्हा उडून जाईल त्याचा नेम नाही. त्यातून हॉटेलच्या जोडीला म्हणून कॅटरिंग सुरू केलं, पुण्याकडचे व सोलापूरमधले दोन-चार हॉलही बांधून घेतले. हॉटेल व कॅटरिंगमध्ये मिळून शंभरेक माणसं पोटाला लागली. खऱ्या अर्थाने ‘अन्नदाता’ झालो.”

हे सांगताना सदा त्याच्या सोनेरी चष्म्यातून अतिशय निरागसपणे हसला.

“मग काय पैशाच्या दुथडी भरून वाहणाऱ्या चंद्रभागेवर धरण बांधायचं ठरवलं, थोडा जमीन-जुमला घेतला, बायका-मुलांच्या नावाने दोन-चार राहायच्या जागा घेतल्या. आर्थिक स्थैर्याच्या पाठोपाठ सुबत्ता आली. मग मुलांच्या वाढत्या संसाराचीही चिंता राहिली नाही.

पण इतकं सगळं होऊनही एक शल्य मनाला स्वस्थ बसू देईना.”

“आता काय?” मलाही राहवेना.

“अर्धवट शिक्षणामुळे आमच्या नशिबात स्वरुडणं आलं. तुमच्यासारख्या देवामाणसांच्यामुळे ते सुसह्य झालं ते ठीक. वेळच्या वेळी स्वतःला सावरल्यामुळे मुलांनाही शिकवता आलं आणि तीही धंद्यात आली. पण नंतर लक्षात आलं की आजही आपल्याकडे अशी कितीतरी दुर्दैवी मुलं आहेत की जी हुशार असूनही केवळ घरच्यास परिस्थितीमुळे ‘तुही यत्ता कंची?’ असा प्रश्न विचारायची वेळ त्यांच्या बाबतीत अजूनही येते. मग माझ्या मनात विचार आला की आपण उपाशी राहून दुसऱ्याला जेवायला घालण्याइतके कदाचित आपण मोठे नसू. पण आपल्या ताटातलं चार घास दुसऱ्यासाठी काढून ठेवण्याइतकी ताकद, कुवत आणि दानत देवाने नक्की आपल्याला दिली आहे.” सदाच्या तत्त्वज्ञानाने मी भारावून गेलो.

“म्हणून ठरवलं की अशा मुलांना शिकवायचं. सुरूवातीला माझ्या हॉटेलत काम करणाऱ्या मुलांना स्वखर्चाने शाळेत पाठवलं मग हळूहळू छोटीशी शाळा सुरू केली. गरजा वाढता वाढता शाळेसाठी कॉलेज काढलं. बघता बघता शिक्षणसंस्था उभी राहिली. आता तर इतकं समाधान वाटतंय की सांगायला व ते करून घेणाऱ्या ‘पंढरीनिवासा’ चे आभार मानायला शब्दच नाहीत.”

इतका वेळ अखंड बोलणारा सदा गहिवरला आणि हळूहळू

शांतही झाला. खिशातून परीटघडीचा रूमाल काढला चष्मा काढून त्याने आनंदाश्रूंना वाट करून दिली.

मीही त्याच्या पाठीवरून हात फिरवत म्हणालो, “अरे ज्ञानदानाच्या पवित्र कार्याला तुझा हातभार लागला. दानासाठी धनापेक्षा मनाची श्रीमंती लागते. तुझ्याकडे तर दोन्हीही आहे. मला तुझ्या भाग्याचा हेवा वाटतो.”

सदाची कथा ऐकून माझे मन परत पंचवीस वर्षे मागे गेले. त्यावेळच्या व आताच्या सदामध्ये जमीन-अस्मानचा फरक होतो. अगणित संकटे एकामागोमाग आली म्हणून गुडघ्यात मान घालून नशिबाला दोष देत रडत आणि कुढत बसला नाही. परिस्थितीला हतबल होऊन शरण जाण्याऐवजी स्वतःच्या सामर्थ्याने परिस्थितीचा प्रवाहच बदलला. मला कुसुमाग्रजांच्या ‘कोलंबसचे गर्वगीत’ मधील ओळ आठवली. ‘अनंत आमुची ध्येयासक्ती अनंत अन् आशा, किनारा तुला पामराला’ खरोखरच जवळजवळ वर्षभर खवळलेल्या समुद्राशी झुंज देऊनही यश न आल्याने कोलंबसने अमेरिकेचा शोध थांबवला असता तर कोणी त्याला दोष दिला नसता, पण मग त्याचे नावही जगाच्या इतिहासात अजरामर झाले नसते.

शिपायापासून ते खऱ्या अर्थाने शिक्षणमहर्षी होणे म्हणजे आकाशाला गवसणी घालण्यासारखेच होते. क्षीतिजाचा पल्ला दृष्टीपथातही नसताना नियतीने जटायुसारखे पंख कापूनही त्याने गरूडझेप घेतली. म्हणतात ना आकाशात वादळाची चाहूल लागली की चिमणी, कावळे आपापल्या घराचा आसरा घेतात, पण पक्षीराज गरूड मात्र आपले पंख फेंलावून सूर्यावरसुद्धा सावली धरायचा प्रयत्न करतो. सदा सरवदेने यापेक्षा वेगळे काय केले? वेगळे केलेच असेल तर इतकंच आकाशात झेपावूनही जमिनीवरची नजर काढली नाही. फिनिक्स पक्ष्याप्रमाणे राखेतून पुनर्जन्म घेऊनही त्याच राखेचा अंगारा करून तो रंजल्यागांजल्यांच्या कपाळी लावला. पण ‘मला साधू म्हणून ओळखा’ असा अट्टाहास सोडाच, साधा आग्रह किंवा अपेक्षाही केली नाही. स्वतःचा विकास करताना समाजाचेही ऋण फेडले. एका अर्धशिक्षित माणसाची शिक्षणसंस्था उभारण्यापर्यंत मजल गेली आणि ‘परोपदेशे पांडित्यात’ समाधान मानणाऱ्या पुस्तकी पंडितांना काहीही न बोलता प्रत्यक्ष कृतीने त्याने आपली जागा दाखवून दिली.

आम्ही हॉटेलातून बाहेर पडलो. भररस्त्यात काहीही न बोलता सदाने माझ्या पायांना हात लावला आणि झटकन माझा हात खिशातल्या रूमालाकडे केव्हा गेला ते माझं मलाच कळलं नाही.

- मुकंद सराफ, मुंबई,
भ्रमणध्वनी : ९९६७२७५३७५

वारी

ही पाऊले चालली, झपझपा पंढरीला
मायमाऊली विठूला, उराउरी भेटायला....
कुठे बरसे ही आग, तप्त सारे चराचर
कुठे फाटले आभाळ, सांडे सरीवर सर...
मैलामागुती हे मैल, मागे पडती या वाटा
कुठे येई आडवा नि, दांडगा हा घाटमाथा....
तमा नाहीच कशाची, अेक आस पंढरीची
मग पाहता पाहता, फुले होती ही काट्यांची.....
चंद्रभागा अवरखळ, वाट पाहते काठाशी
तिची प्रेमळ ती भेट, वाहून जाती पापराशी.....
आता डोळ्यांमध्ये सारे, प्राण जाहले हे गोळा
विश्व सारे पडे मागे, उरे विठूचाच लळा....
रूप साजिरे गोजिरे, मन भरून पहाता
वाटे नको दुजे काही, पायांवाचून या आता....
परब्रह्म हे भेटता, मोहोरले अंग अंग
चोहीकडे भरुनि राहे, पांडुरंग पांडुरंग

- सौ. मंजुषा सुनीत मुळे
भ्रमणध्वनी - ९८२२८४६७६२

अगं अगं पन्नाशी

अग अग पन्नाशी ! मला कुठे नेशी?
गती तुझी काळाची, तुजसवे धावू मी कशी?
“बालपणीचा काळ सुखाचा” ठेवलाय मी जपून
मनाच्या अल्बममध्ये फोटोसारखा बंद करून ॥१॥
उमलण्यातलं रम्य गूढ कळलं किशोर-वयात
‘असं कसं?’ म्हणत असताच आले तारूण्यात ॥२॥
विशी-पंचवीशीचा मोह मात्र सुटत नाही अजून
तरूण गीतांच्या लकेरी मनाला टाकतात भारावून ॥३॥
तिशी-पस्तीशीत संसारात मी ‘रमले’! नव्हे अडकले
‘थांब माझ्या बाळाला’ करताना तेही दिवस सरले ॥४॥
चाळीशीशी जुळवून घेतय नुकतीच मी कशीबशी
माझ्यातली ‘मी’ शोधताना तूच लागलीस पाठीशी ॥५॥
माहितीये मला तू नेशील साठीकडे सत्तरीकडे
फारच फरपट झाली तर ‘शॉर्टकट’ घेशील गडे ॥६॥
एवढेच मात्र कबूल कर अगं अगं पन्नाशी
मग तुझ्यासंगे कुठेही येईन मी खुषी खुषी ॥७॥

- सौ. मीना काळे, नासिक

Regd. under RNI No. MAHBIL/2008/25425 & Declaration No. PHM/SR/63/VIII/2008 Dated 12/5/2008
 SSPO Pune under Postal Concession register No. PNCW/M-144/2011-2013 Dated 10.12.2010
 Licence to post without Prepayment No.: LWP-217 at Market Yard P.S.O. on 25th of each Month

Form IV (See Rule 8)

Statement about the ownership and other particulars concerning

S B I Pen. Assn.'s "SAMVAD"

1. Place of Publication	:	Pune.
2. Periodicity of Publication	:	Monthly
3. Printer's Name	:	Shri. Chandrashekhar Digambar Joshi
Nationality	:	Indian
Address	:	Shree J Printers Pvt. Ltd., 1416 Sadashiv Peth,
Pune - 411 030
4. Publisher's Name	:	Shri. Ramchandra Narayan Lalingkar,
Nationality	:	Indian
Address	:	"Anubandh", Bldg. No.B/2, Block No.16, Near
Ramkrishna Math, Sinhagad Road, Pune - 411030
5. Editor's Name	:	Shri. Krantisen Ramchandra Athawale
Nationality	:	Indian
Address	:	"Anubandh", Bldg. No.B/2, Block No.16, Near
Ramkrishna Math, Sinhagad Road, Pune - 411030
6. Owner's Name	:	S.B.I. Pensioners' Association (Mumbai Circle), Pune
Address	:	"Anubandh", Bldg. No.B/2, Block No.16, Near
Ramkrishna Math, Sinhagad Road, Pune - 411030

I, Shri. Ramchandra Narayan Lalingkar, Secretary, SBI Pensioners' Association (Mumbai Circle), Pune hereby declare that the particulars given above are true to the best of my knowledge and belief.

Sd/-

R. N. Lalingkar

Signature of the publisher

Date : 25th March 2011

सूचना : १) या मासिकांत प्रसिद्ध झालेल्या लेखांतील मतांशी संपादकमंडळ सहमत असेलच असे नाही. तसेच जाहिरातीतील मजकुराची सत्यासत्यता सभासदांनी स्वतः पडताळून घ्यावी. त्याबाबत असोसिएशन वा 'संवाद' चे संपादक मंडळ जबाबदार असणार नाही. २) असोसिएशनचे कार्यालय, सोमवार ते शुक्रवार, संध्याकाळी ६ ते ७.३० या वेळातच उघडे असते. याची कृपया नोंद घ्यावी. संपर्क दूरध्वनी क्रमांक : (०२०) २४३३२१४१

Thane Office Address: A/5 Swami Siddharth CHS Ltd., S V Road, Naupada, Thane 400 602. Tel. No : 25446837

Timings : On Tuesday & Friday between 4 pm to 6 pm.

Printed Matter

If Undelivered Please Return to :

STATE BANK OF INDIA PENSIONERS' ASSOCIATION, (MUMBAI CIRCLE), PUNE
Anubandh, Building No. B-2, 4th Floor,
Block No.16, Near Ramkrishna Math,
Sinhagad Road, Pune 411030. Ph: 24332141

To,

Publisher – Shri. Ramchandra Narayan Lalingkar, Secretary, State Bank of India Pensioners' Association (Mumbai Circle), Pune has printed this magazine in the Printing Press owned by **Printer** – Shri. Chandrashekhar Digambar Joshi, Director, Shree J Printers Pvt. Ltd., at 1416 Sadashiv Peth, Datta Kuti, Pune – 411030 on behalf of **Owner** – State Bank of India Pensioners' Association (Mumbai Circle), Pune, at "Anubandh", Bldg.No.B2, Block No.16, Near Ramkrishna Math, Sinhagad Road, Pune – 411030. **Editor** – Shri. Krantisen Ramchandra Athawale – address as above.